

Міністерство
молоді та спорту
України

ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАМИ соціологічного дослідження щодо розвитку сфери національно- патріотичного виховання та стану сформованості громадянської ідентичності населення України

ТОВ «ФОРСЕРВІС ЮА СЕЙЛЗ»

Київ, 2021

СЕД Megapolis.DocNet
Міністерство молоді та спорту України
№11016/15 від 23.12.2021
КЕП: Попатенко М. М. 23.12.2021 15:26
58E2D9E7F900307B04000000E60E2F0041778E00

ЗМІСТ

МЕТОДОЛОГІЯ.....	3
РОЗДІЛ 1 ГРОМАДЯНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ.....	5
РОЗДІЛ 2 «НАЦІОНАЛЬНІ ЦІННОСТІ» (САМОБУТНІСТЬ, СОБОРНІСТЬ, ВОЛЯ, ГІДНІСТЬ).....	26
РОЗДІЛ 3 «ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО- ПАТРІОТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ».....	46
ПОРТРЕТ РЕСПОНДЕНТА.....	61
ВИСНОВКИ.....	68

МЕТОДОЛОГІЯ

Державна політика у сфері національно-патріотичного виховання потребує безперервного удосконалення з урахування потреб і викликів, що стоять перед суспільством. На формування даної сфери мають вплив різноманітні чинники. Отримання достовірної інформації щодо розвитку даної сфери, впливу на неї тих чи інших обставин передбачає необхідність проведення системних, моніторингових досліджень. Це дозволить здійснювати контроль і безперервне спостереження за динамікою її розвитку, що в свою чергу допоможе вчасно виявляти проблеми.

Системний аналіз проблем у сфері національно-патріотичного виховання дозволить сформулювати обґрунтовані пріоритети та стратегічні напрями реалізації державної політики у сфері національно-патріотичного виховання, що враховують сучасні потреби та запити української молоді, та визначити ефективні механізми реалізації політики у сфері національно-патріотичного виховання на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Опис дослідження.

Мета дослідження – виявити основні проблеми щодо розвитку сфери національно-патріотичного виховання та стану сформованості громадянської ідентичності населення України.

Завданням дослідження є:

проаналізувати стан, тенденції розвитку сфери національно-патріотичного виховання;

виявити ставлення до національних (суспільно-державних) цінностей;

вивчити розуміння «патріотизму» у населення України;

визначити чинники, що впливають на формування національної ідентичності;

визначити вплив суб'єктивних і об'єктивних факторів, що впливають на активну громадянську позицію молоді;

виявити стимули, які впливають на бажання молоді розвивати сферу національно-патріотичного виховання;

вивчити рівень обізнаності населення України з діяльністю громадських організацій національно-патріотичного спрямування.

Метод дослідження: індивідуальне інтерв'ю «віч-на-віч» за місцем проживання респондента в умовах з послабленим карантинном (кожен інтерв'юер працював в масці та триматиме дистанцію з респондентом не менше 1,5 м).

Цільова група: населення України від 14 років.

Географія дослідження: опитування проводилось в 24 регіонах України та м. Києві (окрім тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та тимчасово неконтрольованої території України, де органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої

повноваження).

Вибірка загальний обсяг вибіркової сукупності складає 2 500 респондентів (кількість респондентів віком 14–34 роки становить 1 200). Вибірка репрезентативна для генеральної сукупності населення України (віком від 14 років) за статтю, віком, областю проживання, типом населеного пункту згідно останніх статистичних даних.

При аналізі використані такі вікові інтервали: для 14–34 (14–19, 20–24, 25–29, 30–34), для респондентів віком понад 35 (35–44, 45–54, 55–64, 65 і більше) років.

Інструментарій дослідження. Запитання анкети формувались з урахуванням попередніх соціологічних досліджень, які проводилися відповідно до замовлення Міністерства молоді та спорту України (експертно-аналітичне дослідження щодо формування стандартів національно-патріотичного виховання та визначення індикаторів ефективності проведення заходів щодо національно-патріотичного виховання).

РОЗДІЛ 1. «ГРОМАДЯНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ»

Громадянська ідентичність це складне поняття, яке переважно відображає основу самоідентифікації окремих осіб та груп людей з певною нацією як самобутною спільнотою¹.

Міцна нація є запорукою сталого розвитку суспільства, а такі її окремі складові як мова, традиції, відчуття гордості, приналежність до нації, країни і патріотизм впливають на характер державотворення.

У дослідженні було вивчено основні показники громадянської ідентичності, які склали актуальну характеристику сучасного українця.

Практично всі українці вважають себе громадянами своєї країни (95,1%), переважна більшість і членами місцевої громади (82,5%), а найменше – громадянами колишнього СРСР (29,8%). Громадянами світу найбільше (64,0 %) себе ідентифікують жителі західного макрорегіону та на Півдні (62,7%). Членами місцевої громади (міста, села, району) найбільше почувають себе жителі Заходу (92,9%) та Центру (91,7%) країни, а найменше – жителі Півдня (63,4%). Громадянами своєї країни ідентифікують себе практично однаково жителі всіх макрорегіонів. Громадянами колишнього СРСР найбільше відчують себе на Сході (33,8%) та на Півдні (34,0%). Найбільша різниця по відчуттю себе громадянином Європи – у жителів західного макрорегіону (57,6 %) в той час, як вдвічі менша від того кількість респондентів називає себе такими на Півдні країни (23,5%), хоча ті ж респонденти південного макрорегіону більше ніж вдвічі характеризують себе громадянами світу (62,7%). Значна різниця в ідентифікації також спостерігається між Заходом та Півднем – якщо 81,9% опитаних з західного макрорегіону називають себе представниками свого етносу, то опитані з південного макрорегіону виходять на показник в 47,4%. «Автономними індивідами» найменше себе вважають на Півночі країни (28,0%), що вдвічі менше за показники серед жителів Заходу (59,1%) країни (див. табл. 1.1).

Сільські жителі (56,0%) практично на 6% більше від міських жителів (50,1%) вважають себе громадянами світу і в той же час на 6% більше від міських жителів в ідентифікації себе як членів місцевої громади (86,4% проти 80,5%). Також сільські жителі більш «автономні» в своїй самоідентифікації у порівнянні з міськими жителями (43,3% проти 38,6%) (див. табл. 1.1).

¹ Нагорна Л.П. ІДЕНТИЧНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНА [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2005. - 672 с.

Таблиця 1.1

Порівняння відповідей на запитання «Люди по-різному думають про себе і своє ставлення до країни і світу. Наскільки Ви згодні або не згодні з наступними твердженнями про Вас?»² (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	Регіон						За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі	
									Відповіді «Так», «Скоріше, так»
Вважаю себе громадянином світу	52,0	48,5	46,4	43,3	62,7	64,0	50,1	56,0	
Вважаю себе членом місцевої громади (міста, села, району чи міста, в якому проживаю)	82,5	91,7	72,4	84,1	63,4	92,9	80,5	86,4	
Я вважаю себе громадянином своєї країни	95,1	94,7	94,1	95,3	94,5	96,4	95,6	94,1	
Вважаю себе громадянином колишнього СРСР	29,8	28,0	29,1	33,8	34,0	25,2	30,3	28,9	
Вважаю себе громадянином Європи	37,3	35,6	34,2	29,1	23,5	57,6	36,1	39,6	
Вважаю себе Представником свого етносу	61,8	69,3	51,9	53,9	47,4	81,9	60,2	65,1	
Вважаю себе автономним індивідом	40,2	33,3	28,0	40,6	32,9	59,1	38,6	43,3	

Із збільшенням віку кількість респондентів, які вважають себе громадянами світу та громадянами Європи, а також автономна індивідуальність зменшується. Відчуття громадянства своєї країни схоже у всіх вікових категоріях (див. табл. 1.2).

Українці почувають себе більш автономними індивідами (44,6 %), ніж українки (36,4 %).

Таблиця 1.2

Порівняння відповідей на запитання «Люди по-різному думають про себе і своє ставлення до країни і світу. Наскільки Ви згодні або не згодні з наступними твердженнями про Вас?»³ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Я вважаю себе громадянином світу	52,0	54,3	50,1	60,8	60,1	54,9	55,8	55,9	49,0	46,1	46,9	57,5	49,5
Я вважаю себе членом місцевої громади (міста, села, району чи міста, в якому проживаю)	82,5	82,4	82,5	80,4	82,2	78,7	81,2	80,2	85,9	80,6	86,4	80,6	83,3

² Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати декілька варіантів відповідей по кожному варіанту відповіді.

³ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати декілька варіантів відповідей по кожному варіанту відповіді.

Я вважаю себе громадянином своєї країни	95,1	95,2	95,0	94,6	93,7	96,3	95,5	96,4	95,1	94,8	94,0	95,2	95,1
Я вважаю себе громадянином колишнього СРСР	29,8	29,2	30,3	4,6	5,9	7,4	10,2	18,6	36,	48,7	56,5	7,4	40,2
Я вважаю себе громадянином Європи	37,3	40,9	34,3	52,9	50,6	44,8	40,3	40,2	39,2	31,3	22,7	46,2	33,1
Я вважаю себе Представником свого етносу	61,8	63,0	60,7	57,5	62,1	60,5	65,7	63,7	65,4	63,9	54,8	61,9	61,7
Я вважаю себе автономним індивідом	40,2	44,6	36,4	44,6	48,2	48,8	47,9	46,2	37,6	36,8	27,0	47,5	36,7

Найбільше своїм українським громадянством пишаються жителі Заходу (86,9% – практично дев'ять з десяти опитаних, в той же час як найменше – жителі Півдня (55,9%), трохи більше, ніж кожен/на другий/а (див. табл. 1.3).

Таблиця 1.3
Порівняння відповідей на запитання «Наскільки Ви пишаєтеся тим, що Ви громадянин України?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
	Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Відповіді «Дуже пишаюсь», «Швидше пишаюсь»							
72,1	72,2	74,3	64,8	55,9	86,9	71,4	73,6

Українці у віці 14 – 19 років (76,7 %) та у віці 35 – 44 роки (76,6 %) найбільше пишаються українським громадянством, в той час, як українці у віці 45 – 54 роки різко (більше ніж на 10 %) «просідають» у своїй гордості стосовно українського громадянства (66,3 %) (див. табл. 1.4).

Таблиця 1.4
Порівняння відповідей на запитання «Наскільки Ви пишаєтеся тим, що Ви громадянин України?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Серед усіх	За статтю		За віком									
	Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Відповіді «Дуже пишаюсь», «Швидше пишаюсь»												
72,1	71,9	72,3	76,7	73,1	73,8	72,0	76,6	66,3	71,0	71,3	73,6	71,4

Якщо б українці і погодилися змінити громадянство, то за умов пошуку кращих можливостей для роботи (14,5 %) та пошуку кращих можливостей для майбутнього дітей та онуків (12,2 %). З політичним режимом в Україні можуть не знайти згоду 3,6 %. Найбільше таких українців – у Центрі (4,5 %) та на Сході (4,5 %), найменше – на Півдні (3,3 %) (див. табл. 1.5). А от така причина еміграції як створення сім'ї найбільше називається українцями та українками з північного макрорегіону (9,5%). Ти не менш

Українці демонструють свою належність в першу чергу до таких груп або спільнот: моя родина, друзі та близьке оточення – 77,8%, громадяни України – 39,5 %, люди «мого покоління» – 28,3 %. Тобто, родина, друзі, близьке оточення, співгромадяни та однолітки – основні спільноти, в яких себе бачать українці та українки. Але особливо на Півночі (4,9 %) спостерігається найменше співвіднесення себе зі спільнотою за матеріальним становищем (люди мого матеріального становища (багаті/бідні)) у порівнянні з іншими макрорегіонами, особливо із Центром (17,6 %) та Півднем (17,8 %) країни. На Півночі більше опитаних співвідносять себе із «мешканцями світу» (8,8 %), найменше – на Заході (1,5 %) (див. табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Порівняння відповідей на запитання «До якої з цих груп/спільнот Ви найбільше себе відносите?»⁴ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Моя родина, друзі та близьке оточення	77,8	82,8	79,2	75,3	81,8	74,0	78,2	77,1
Люди моєї професії/роду діяльності/інтересів	22,8	26,7	20,7	22,1	25,7	21,4	23,3	21,7
Люди моєї національності	26,8	26,1	23,8	25,2	25,4	32,5	24,2	32,0
Люди мого матеріального становища (багаті/бідні)	11,0	17,6	4,9	11,4	17,8	8,2	10,3	12,5
Люди мого соціального положення (вищий/середній/нижчий клас)	11,8	15,5	7,3	13,9	13,8	9,8	12,1	11,2
Люди «мого покоління»	28,3	33,8	31,1	26,1	27,6	24,8	27,3	30,4
Громадяни України	39,5	44,2	43,4	33,5	27,2	46,1	41,4	35,8
Європейці	4,9	6,8	4,7	3,3	3,5	6,2	5,6	3,4
Мешканці світу	4,1	1,9	8,8	2,5	7,2	1,5	4,7	2,7
Інше	0,2	,2	0,0	0,4	0,0	0,1	0,2	0,2
Важко відповісти	2,1	1,3	2,5	2,5	0,9	2,2	2,3	1,6

Належність до такої спільноти за матеріальною ознакою найменше цікава молоді віком від 14 до 19 років (5,0 %). А українцям та українкам віком старше 65 років найбільш цікава належність до групи однолітків (37,5 %). Віднесення себе до групи «європейці» та «мешканці світу» простежується у молодих респондентів від 14 до 29 років (див. табл. 1.8).

⁴ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати до 3 варіантів відповідей по кожному варіанту відповіді.

Таблиця 1.8

Порівняння відповідей на запитання «До якої з цих груп/спільнот Ви найбільше себе відносите?»⁵ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Моя родина, друзі та близьке оточення	77,8	76,8	78,7	77,5	75,5	74,1	79,8	76,9	79,4	76,5	80,1	76,9	78,2
Люди моєї професії/роду діяльності/інтересів	22,8	23,2	22,5	17,5	21,7	24,1	27,2	24,9	23,9	24,5	17,6	23,3	22,6
Люди моєї національності	26,8	26,5	27,0	28,3	26,1	24,1	26,7	28,8	25,5	29,0	25,0	26,2	27,1
Люди мого матеріального становища (багаті/бідні)	11,0	10,4	11,6	5,0	8,7	10,2	9,7	11,1	9,2	14,8	13,4	8,7	12,1
Люди мого соціального положення (вищий/середній/нижчий клас)	11,8	12,5	11,2	7,5	10,3	13,0	13,1	13,5	11,1	11,9	11,4	11,3	12,0
Люди «мого покоління»	28,3	27,3	29,1	30,0	29,2	29,0	22,8	20,4	26,8	29,7	37,5	27,3	28,7
Громадяни України	39,5	39,2	39,8	39,2	39,9	43,8	41,4	43,5	38,2	36,5	36,6	41,3	38,7
Європейці	4,9	5,6	4,2	8,8	7,5	7,4	5,5	4,8	6,2	2,3	2,3	7,1	3,8
Мешканці світу	4,1	4,5	3,8	5,0	4,7	4,6	4,2	5,4	4,6	2,6	2,8	4,6	3,8
Інше	0,2	0,2	0,1	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,2	0,2
Важко відповісти	2,1	2,1	2,0	2,5	2,4	2,8	1,8	1,5	3,3	1,3	1,7	2,3	1,9

Опитані з західного макрорегіону найбільше (70,6 %) хотіли б, щоб їх діти жили в Україні, а найменше з поміж усіх макрорегіонів – на Півдні (49,3 %). В цілому серед усіх опитаних кожен п'ятий/а (20,9 %) не хотів/ла б, щоб його/її дитина жила в Україні, і ще стільки ж зазначили, що їм важко відповісти на це питання (21,7 %) (див. табл. 1.9).

Таблиця 1.9

Порівняння відповідей на запитання «Чи хотіли б Ви, щоб Ваші діти жили в Україні?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Так	57,3	53,1	52,2	55,9	49,3	70,6	57,1	57,8
Ні	20,9	18,9	24,8	23,4	27,4	12,8	20,5	21,9
Важко відповісти	21,7	28,0	23,0	20,7	23,2	16,6	22,4	20,3
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Зі збільшенням віку опитані все більше хотіли б, щоб їх діти жили в Україні. Різниця за статтю в цьому питанні немає (див. табл. 1.10).

⁵ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати до 3 варіантів відповідей по кожному варіанту відповіді.

Таблиця 1.10

Порівняння відповідей на запитання «Чи хотіли б Ви, щоб Ваші діти жили в Україні?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Так	57,3	57,0	57,6	44,2	48,2	51,2	52,1	52,3	54,2	68,4	68,5	49,5	61,0
Ні	20,9	22,4	19,7	15,4	19,4	23,5	19,9	22,8	26,5	17,7	19,0	19,8	21,4
Важко відповісти	21,7	20,6	22,7	40,4	32,4	25,3	28,0	24,9	19,3	13,9	12,5	30,7	17,6
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Найбільшими оптимістами щодо майбутнього України у середньостроковій перспективі (15–20 років) є жителі західного макрорегіону, найменшими – жителі Сходу та Півдня. Міські та сільські жителі більш-менш однаково дивляться на перспективи розвитку України. Тим не менш більше ніж кожен/на третій/я вважає, що Україна буде поступово змінюватися на краще, але рівня розвинених країн не досягне (див. табл. 1.11).

Таблиця 1.11

Порівняння відповідей на запитання «Як Ви загалом оцінили б майбутнє України у середньостроковій перспективі (15–20 років)?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Все буде добре, Україна стане сильною розвинутою країною із високим рівнем життя	21,0	21,0	21,0	13,7	14,9	32,5	19,1	24,9
Україна буде поступово змінюватися на краще, але рівня розвинених країн не досягне	35,6	39,0	35,3	33,1	35,5	36,5	37,8	31,3
Україна не зможе наздогнати розвинені країни, буде пасти задніх	22,3	22,5	19,8	28,4	28,5	14,2	22,1	22,7
У цілому все буде погано, соціально-економічна ситуація буде погіршуватись	10,3	10,4	10,3	16,2	10,1	3,8	10,4	10,2
Важко відповісти	10,7	7,1	13,6	8,6	11,0	13,0	10,6	10,9
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Найбільшими оптимістами за віком щодо майбутнього України у середньостроковій перспективі (15–20 років) є молодь від 14 до 24 років. А найбільшими песимістами з приводу майбутнього України є українці та українки віком від 45 до 54 років (див. табл. 1.12).

Респонденти віком 45 – 54 років песимістичніше оцінюють перспективи України для життя та розвитку для себе особисто (10,5 % відповіли на питання «У цілому все буде погано, соціально-економічна ситуація буде погіршуватись»), ніж взагалі майбутнє України (17,0 %). Так само молодь віком 14 – 19 років (2,9 % та 7,1 % відповідно) песимістичніше бачить перспективи України для життя та розвитку для себе особисто (див. табл. 1.12 та 1.14).

Таблиця 1.14

Порівняння відповідей на запитання «Як Ви у цілому оцінили би перспективи України для життя та розвитку для Вас особисто?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Все буде добре, Україна стане сильною розвинутою країною із високим рівнем життя	21,3	22,2	20,6	31,7	24,5	23,1	22,5	21,6	17,6	21,9	17,6	24,9	19,7
Україна буде поступово змінюватися на краще, але рівня розвинених країн не досягне	33,9	32,3	35,3	35,0	37,9	36,7	34,8	36,9	32,0	31,0	31,8	36,0	33,0
Україна не зможе наздогнати розвинені країни, буде пасти задніх	23,1	23,8	22,6	13,8	21,7	22,2	23,0	22,8	24,8	25,8	23,9	20,7	24,3
У цілому все буде погано, соціально-економічна ситуація буде погіршуватись	12,1	12,8	11,5	7,1	7,1	9,3	10,7	9,0	17,0	13,2	15,3	8,8	13,6
Важко відповісти	9,6	8,9	10,0	12,4	8,8	8,7	9,0	9,7	8,6	8,1	11,4	9,6	9,4
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Як і у попередніх питаннях, які стосувалися оцінки майбутнього та перспектив України жителі західного макрорегіону є лідерами з оптимістичних оцінок серед жителів інших макрорегіонів. Найменш оптимістичні в питаннях оцінки перспектив України для життя та розвитку для їх дітей / онуків є жителі східного макрорегіону (див. табл. 1.15).

«Україна не зможе наздогнати розвинені країни, буде пасти задніх» – таку оцінку на довготривалу перспективу (для дітей та онуків) дає лише 15,2 % опитаних на відміну від оцінок щодо особисто для респондентів та середньострокових перспектив (15 – 20 років) – 23,1 % та 22,3 % відповідно. Тобто, прогнози для дітей та онуків виглядають більш оптимістичніше (див. табл. 1.17).

Таблиця 1.17

Порівняння відповідей на запитання щодо оцінки перспектив України⁶ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	У середньостроковій перспективі (15-20 років)	Для Вас особисто	Для Ваших дітей / онуків
Все буде добре, Україна стане сильною розвинутою країною із високим рівнем життя	21,0	21,3	23,8
Україна буде поступово змінюватися на краще, але рівня розвинених країн не досягне	35,6	33,9	32,7
Україна не зможе наздогнати розвинені країни, буде пасти задніх	22,3	23,1	15,2
У цілому все буде погано, соціально-економічна ситуація буде погіршуватись	10,3	12,1	11,6
Важко відповісти	10,8	9,6	16,7
Усього	100,0	100,0	100,0

Оптимізм та оцінки перспектив України у опитаних віком від 35 років меншій, ніж середньостатистичні показники, а у молоді – вище. Тобто, молодь має оптимістичніші короткотермінові, середньо та довгострокові прогнози щодо перспектив України, ніж українці та українки віком від 35 років (див. табл. 1.18).

Таблиця 1.18

Порівняння відповідей на запитання щодо оцінки перспектив України⁷ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	У середньостроковій перспективі (15–20 років)			Для Вас особисто			Для Ваших дітей / онуків		
	Серед усіх	Молодь до 35 років	Старші 35 років	Серед усіх	Молодь до 35 років	Старші 35 років	Серед усіх	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Все буде добре, Україна стане сильною розвинутою країною із високим рівнем життя	21,0	22,8	20,2	21,3	24,9	19,7	23,8	26,4	22,7
Україна буде поступово змінюватися на краще, але рівня розвинених країн не досягне	35,6	36,5	35,2	33,9	36,0	33,0	32,7	29,5	34,1
Україна не зможе наздогнати розвинені країни, буде пасти задніх	22,3	21,0	22,9	23,1	20,7	24,3	15,2	15,1	15,2
У цілому все буде погано, соціально-економічна ситуація буде погіршуватись	10,3	8,6	11,1	12,1	8,8	13,6	11,6	10,3	12,2
Важко відповісти	10,8	11,1	10,4	9,6	9,4	9,5	16,7	18,7	15,8

⁶ Відповіді на питання «Як Ви загалом оцінили б майбутнє України у середньостроковій перспективі (15–20 років)?», «Як Ви у цілому оцінили би перспективи України для життя та розвитку для Вас особисто / Ваших дітей / онуків?».

⁷ Відповіді на питання «Як Ви загалом оцінили б майбутнє України у середньостроковій перспективі (15–20 років)?», «Як Ви у цілому оцінили би перспективи України для життя та розвитку для Вас особисто / Ваших дітей / онуків?».

В першу чергу для українців та українок найважливішим є відновлення територіальної цілісності (20,1 %), зростання добробуту населення / економічне зростання (19,1 %) та подолання корупції на всіх рівнях (14,5 %). В другу чергу – зростання добробуту населення / економічне зростання (16,7 %), подолання корупції на всіх рівнях (16,4 %) та подолання бідності (14,7 %). Піднесення національно-патріотичної свідомості українців (0,9 % та 6,0 % відповідно) (див. табл. 1.19).

Таблиця 1.19

Порівняння відповідей на запитання «Що, на Вашу думку, є найважливішим для розвитку України в першу / другу чергу?» (серед усіх респондентів/-ок, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	У першучергу	У другучергу
Відновлення територіальної цілісності	20,1	6,6
Гендерна рівність	1,8	4,0
Зміна керівництва держави	12,3	7,7
Зростання добробуту населення / Економічне зростання	19,1	16,7
Налагодження мирних відносин з Росією	3,9	5,5
Підвищення правової свідомості громадян	3,0	3,7
Підвищення обороноздатності	2,0	4,1
Подолання корупції на всіх рівнях	14,5	16,4
Подолання бідності	11,8	14,7
Пом'якшення наслідків змін клімату	0,4	0,8
Проведення владою необхідних реформ	3,0	4,9
Просвіта, розвиток освіти та науки	1,1	2,1
Розвиток громадянського суспільства	1,1	2,2
Розвиток культурної самобутності (відродження українських традицій і цінностей)	0,2	1,4
Скорочення нерівності	0,8	1,9
Піднесення національно-патріотичної свідомості українців	0,9	1,2
Важко відповісти	4,0	6,1
Усього	100,0	100,0

Порівнянні найважливіших напрямків для розвитку України в першу та другу чергу залежно від регіону та типу поселення представлені в таблиці 1.20.

Таблиця 1.20

Порівняння відповідей на запитання «Що, на Вашу думку, є найважливішим для розвитку України в першу та другу чергу?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500)

Варіанти відповідей	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
В першу чергу	Відновлення територіальної цілісності (20,1 %)	Відновлення територіальної цілісності (21 %)	Зростання добробуту населення / Економічне зростання (20,3 %)	Відновлення територіальної цілісності (20,1 %)	Зростання добробуту населення / Економічне зростання (19,7 %)	Відновлення територіальної цілісності (22,5 %)	Зростання добробуту населення / Економічне зростання (20,5 %)	Відновлення територіальної цілісності (21,1 %)
В другу чергу	Зростання добробуту населення / Економічне зростання (16,7 %)	Подолання бідності (15,2 %)	Подолання корупції на всіх рівнях (18,8 %)	Зростання добробуту населення / Економічне зростання (19,7 %)	Подолання корупції на всіх рівнях (18,2 %)	Зростання добробуту населення / Економічне зростання (19,6 %)	Зростання добробуту населення / Економічне зростання (17,6 %)	Подолання корупції на всіх рівнях (16,9 %)

Порівняння найважливіших напрямків для розвитку України в першу та другу чергу залежно від статі та віку представлені в таблиці 1.21.

Таблиця 1.21

Порівняння відповідей на запитання «Що, на Вашу думку, є найважливішим для розвитку України в першу та другу чергу» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500)

Варіанти відповідей	Серед усіх	За статтю		За віком	
		Чоловіки	Жінки	Молодь до 35 років	Старші 35 років
В першу чергу	Відновлення територіальної цілісності (20,1 %)	Відновлення територіальної цілісності (21,1 %)	Зростання добробуту населення / Економічне зростання (20,7 %)	Відновлення територіальної цілісності (21,4 %)	Відновлення територіальної цілісності (19,5 %)
В другу чергу	Зростання добробуту населення / Економічне зростання (16,7 %)	Подолання корупції на всіх рівнях (17,6 %)	Зростання добробуту населення / Економічне зростання (17,3%)	Зростання добробуту населення / Економічне зростання (17,9 %)	Подолання корупції на всіх рівнях (17,5 %)

Порівняння відповідей на запитання «Що, на Вашу думку, є найважливішим для розвитку України в першу чергу, а саме піднесення національно-патріотичної свідомості українців» залежно від регіону та типу поселення представлені в таблиці 1.22.

Таблиця 1.22

Порівняння відповідей на запитання «Що, на Вашу думку, є найважливішим для розвитку України в першу чергу?: Піднесення національно-патріотичної свідомості українців» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
В першу чергу	0,9	1,8	0,6	0,2	0,7	1,7	1,0	0,9
В другу чергу	1,2	2,3	0,9	0,5	0,2	2,2	1,3	1,2

Порівняння відповідей на запитання «Що, на Вашу думку, є найважливішим для розвитку України в першу чергу, а саме піднесення національно-патріотичної свідомості українців» залежно від статі та віку представлені в таблиці 1.23.

Таблиця 1.23

Порівняння відповідей на запитання «Наскільки Ви пишаєтеся тим, що Ви громадянин України? Піднесення національно-патріотичної свідомості українців» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	За статтю		За віком	
		Чоловіки	Жінки	Молодь до 35 років	Старші 35 років
В першу чергу	0,9	0,8	1,1	0,7	1,1
В другу чергу	1,2	1,3	1,2	1,1	1,3

Українці та українки вважають, що патріотом є та людина, яка знає історію України (32,8 %), має активну громадянську позицію (32,0 %) та працює на благо своєї країни (31,5 %). Спілкуватись українською мовою (14,8 %) знаходиться в переліку варіантів відповіді на 10 місці з поміж 14. Така умова вважатися патріотом як брати активну участь у громадському житті свого трудового колективу, навчального закладу, місцевої

громади тощо (21,4 %) займає набагато вищу позицію у порівнянні із схожою умовою бути членом громадської організації (6,9 %) (див. табл. 1.24). Умови патріотизму, які спираються на знання по країну займають вищі позиції у порівнянні із умовами, які вимагають дії, окрім праці на благо своєї країни.

Таблиця 1.24

Розподіл відповідей на запитання «Як Ви вважаєте, щоб бути патріотом України, необхідно...» (серед усіх респондентів/-ок, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх
Знати історію України	32,8
Мати активну громадянську позицію	32,0
Працювати на благо своєї країни	31,5
Дотримуватись українських традицій	28,3
Поділяти національні цінності	25,5
Знати українські традиції	24,2
Брати активну участь у громадському житті свого трудового колективу, навчального закладу, місцевої громади тощо	21,4
Захищати свою країну навіть, у разі потреби, ціною власного життя	20,9
Підтримувати вітчизняного виробника	19,9
Спілкуватись українською мовою	14,8
Підтримувати інших патріотів	9,7
Бути членом громадської організації	6,9
Носити український національний одяг	3,4
Інше	0,8

Розподіл відповідей на запитання «Як Ви вважаєте, щоб бути патріотом України, необхідно...», які ввійшли в трійку пріоритетних залежно від макрорегіону представлені в таблиці 1.25.

Таблиця 1.25

Розподіл відповідей на запитання «Як Ви вважаєте, щоб бути патріотом України, необхідно...» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповідей	Регіон				
	Центр	Північ	Схід	Південь	Захід
В першу чергу	Мати активну громадянську позицію (33,8 %)	Знати історію України (43,2 %)	Працювати на благо своєї країни (35,5 %)	Знати історію України (44,1 %)	Дотримуватись українських традицій (35,4 %)
В другу чергу	Дотримуватись українських традицій (32,0 %)	Працювати на благо своєї країни (35,1 %)	Мати активну громадянську позицію (34,6 %)	Мати активну громадянську позицію (28,3 %)	Мати активну громадянську позицію (28,2 %)
В третю чергу	Працювати на благо своєї країни (31,2 %)	Мати активну громадянську позицію (33,7 %)	Знати історію України (25,7%) / Підтримувати вітчизняного виробника (25,6%)	Підтримувати вітчизняного виробника (27,4 %)	Спілкуватись українською мовою (27,6 %)/ Знати історію України (27,4 %)

Найменше шансів вважатися патріотом у людини, яка користується забороненими в Україні соцмережами (ВК, однокласники), не навчає дітей любові та поваги до своєї країни та не чесно виконує свої обов'язки (див. табл. 1.26).

Таблиця 1.26

Порівняння відповідей на запитання «**Чи будете Ви вважати патріотом України людину, яка...?**» (серед усіх респондентів/-ок⁸, залежно від регіону, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	Регіон				
		Відповідь «Так», «Скоріше, так»				
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід
Виїжджає жити та працювати за межі країни	58,6	50,3	66,6	62,9	64,0	49,4
Віддає перевагу російській мові	47,8	25,2	52,6	68,5	64,5	26,5
Користується забороненими в Україні соцмережами (ВК, однокласники)	12,7	3,7	14,9	19,6	16,4	7,3
Намагається уникнути військової служби	26,1	19,4	23,9	32,5	32,0	22,4
Не бере участі у виборах	31,5	17,8	32,1	39,5	43,2	25,5
Не знає Державного Гімну України	34,2	32,7	32,4	45,7	46,5	17,4
Не знає історії рідної країни	29,7	27,2	25,4	37,3	41,7	20,4
Не сплачує податки	23,6	24,0	18,7	21,8	28,7	27,2
Не навчає дітей любові та поваги до своєї країни	16,8	19,9	10,6	20,7	25,4	11,2
Не чесно виконує свої обов'язки	19,9	20,9	13,2	20,7	28,7	19,7
Ходить до Української Православної Церкви Київського Патріархату	60,6	52,8	59,5	55,6	58,5	73,7
Ходить до Української Православної Церкви Московського Патріархату	35,7	17,5	43,4	41,8	52,8	25,7

Людина неукраїнського походження звичайно може бути справжнім патріотом України, – так думає більше половини (65,1 %) українців та українок, особливо таку думку поділяють жителі Центру (72,0 %) і зовсім не поділяють здебільшого жителі Півдня країни (18,2 %) (див. табл. 1.27).

Таблиця 1.27

Порівняння відповідей на запитання «**Чи може, на Вашу думку, людина неукраїнського походження бути справжнім патріотом України?**» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Так, звичайно може	65,1	72,0	68,2	63,8	59,4	61,9	65,8	63,5
Швидше, не може	15,3	13,1	14,2	16,7	15,1	16,1	15,2	15,4
Точно не може	8,5	6,5	4,6	6,8	18,2	10,3	7,2	11,1
Важко відповісти	11,1	8,4	13,0	12,7	7,3	11,7	11,8	10,0
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Людина неукраїнського походження звичайно може бути справжнім патріотом України, – найбільше так вважають опитані віком 35 – 44 роки (73,3 %), найменше – молодь віком 14 – 19 років (див. табл. 1.28).

⁸ Респондент мав/ла вибрати один варіант відповіді по кожному рядку.

Таблиця 1.28

Порівняння відповідей на запитання «**Чи може, на Вашу думку, людина неукраїнського походження бути справжнім патріотом України?**» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Так, звичайно може	65,1	64,0	66,0	59,2	62,8	65,1	65,4	73,3	60,5	63,5	65,3	63,6	65,8
Швидше, не може	15,3	16,0	14,6	17,1	20,9	14,8	15,2	9,9	19,6	14,5	14,8	16,7	14,6
Точно не може	8,5	9,3	7,7	8,3	4,3	9,0	9,9	8,1	8,5	9,4	8,5	8,2%	8,6
Важко відповісти	11,1	10,7	11,7	15,4	12,0	11,1	9,5	8,7	11,4	12,6	11,4	11,5	11,0
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Особливу гордість за Україну викликає її природа (54,5 %), родючі землі, на яких живемо (53,9 %) та традиції й звичаї (46,4 %), а найменше – якості українського народу (25,4 %) (жив. табл. 1.29).

Таблиця 1.29

Розподіл відповідей на запитання «**Чи є щось, що викликає у Вас особливу гордість за Україну? Якщо так, то що саме?**» (серед усіх респондентів/-о, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх
Природа України	54,5
Родючість землі, на якій ми живемо	53,9
Наші традиції та звичаї	46,4
Культурний спадок (література, мистецтво)	44,4
Українська мова	43,7
Видатні історичні постаті України	42,5
Героїчна боротьба за незалежність України	41,9
Українські пісні	40,8
Державні символи (прапор, герб, гімн)	31,0
Якості українського народу	25,4
Нічого не викликає гордість	5,4
Важко відповісти/відмова	3,4
Інше	0,2

Особливу гордість за Україну у Центрі, Сході та Півдні викликають родючість землі (62,9%, 55,7 % та 50,0 % відповідно), на Півночі та Півдні – природа України (58,0 % та 50,0 % відповідно), А на Заході країни – українська мова (59,5 %). Родючі землі у міських жителів викликають більшу гордість, ніж у сільських жителів (55,1 % та 51,4 % відповідно) (див. табл. 1.30).

Таблиця 1.30

Порівняння відповідей на запитання «Чи є щось, що викликає у Вас особливу гордість за Україну? Якщо так, то що саме?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Нічого не викликає гордість	5,4	5,0	4,1	5,7	13,4	2,4	5,6	5,0
Видатні історичні постаті України	42,5	52,1	46,3	33,1	33,6	47,6	42,6	42,1
Героїчна боротьба за незалежність України	41,9	61,2	41,7	30,3	20,0	53,4	42,0	41,6
Державні символи (прапор, герб, гімн)	31,0	36,2	24,6	29,9	12,7	43,9	30,2	32,8
Культурний спадок (література, мистецтво)	44,4	52,9	44,4	39,9	36,2	48,0	45,9	41,5
Наші традиції та звичаї	46,4	51,1	44,9	39,7	40,6	55,0	46,8	45,6
Природа України	54,5	61,0	58,0	54,9	50,0	48,7	54,7	54,2
Родючість землі, на якій ми живемо	53,9	62,9	52,1	55,7	50,0	49,1	55,1	51,4
Українська мова	43,7	46,8	52,5	30,7	22,4	59,5	43,5	44,0
Українські пісні	40,8	43,5	45,4	36,9	29,4	45,1	41,4	39,6
Якості українського народу	25,4	34,8	25,6	22,4	17,5	26,3	25,7	24,9
Інше	0,2	0,3	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1	0,2

Порівняння відповідей на запитання «Чи є щось, що викликає у Вас особливу гордість за Україну? Якщо так, то що саме?» продемонстровані в таблиці 1.31. Це в основному більшою чи меншою мірою природа, родючі землі та традиції звички.

Таблиця 1.31

Порівняння відповідей на запитання «Чи є щось, що викликає у Вас особливу гордість за Україну? Якщо так, то що саме?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	За віком	
	Молодь до 35 років	Старші 35 років
В першу чергу	Природа України (51,2 %)	Родючість землі, на якій ми живемо (56,2 %)
В другу чергу	Родючість землі, на якій ми живемо (48,9 %)	Природа України (56,0 %)
В третю чергу	Наші традиції та звичаї (47,6 %)	Наші традиції та звичаї (45,8 %)

Почуття сорому за сучасну українську державу найбільше викликають низький рівень життя населення (66,2 %), корупція в органах влади (62,3 %) та невиконання законів (47,2 %), що також і пригнічує українців та українок (33,0 %, 20,3 % та 10,6 % відповідно) (див. табл. 1.32).

Таблиця 1.32

Розподіл відповідей на запитання «Чи буває, що Ви відчуваєте сором за сучасну українську державу? Якщо так, то що саме викликає у Вас ці почуття? А що із зазначеного найбільше пригнічує Вас особисто?» (серед усіх респондентів/-ок, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	Викликає сором ⁹	Пригнічує особисто
Відсутність досягнень у науці, культурі	26,4	3,0
Відсутність реформ (або занадто повільні реформи)	35,4	5,1
Корупція в органах влади	62,3	20,3
Невиконання законів	47,2	10,6
Недостатня турбота про військових (у т.ч. тих, хто вже відслужив) з боку держави	32,6	5,4
Низький рівень життя населення	66,2	33,0
Низький рівень якості освіти	34,5	6,0
Низький рівень соціальної відповідальності політичних еліт	40,3	5,2
Погана якість медичних послуг	45,8	9,9
Соціальна несправедливість	44,4	8,4
Байдужість українців до подій, що відбуваються в державі	24,6	4,7
НІЧОГО з переліченого	4,4	5,5
Інше	0,2	0,5
Важко відповісти	0,7	1,0

Почуття сорому за своїх співвітчизників найбільше викликають звичка до корупції, до вирішення питань незаконним шляхом (хабарі, використання службових можливостей тощо) (57,7 %), неповага до законів (44,7 %) та відсутність критичного мислення, небажання думати самостійно (39,4 %), що також і пригнічує українців та українок (31,5 %, 12,7 % та 11,5 % відповідно) (див. табл. 1.33).

Таблиця 1.33

Розподіл відповідей на запитання «Чи є щось, що викликає у Вас почуття сорому за своїх співвітчизників? Якщо так, то що саме? А що із зазначеного найбільше пригнічує Вас особисто?» (серед усіх респондентів/-ок, 2021 – N = 2500)¹⁰, %

Варіанти відповідей	Викликає сором ¹¹	Пригнічує особисто
Відсутність критичного мислення, небажання думати самостійно	39,4	11,5
Відсутність патріотизму (недостатній рівень патріотизму)	28,9	7,4
Відсутність толерантності до інших груп населення (люди іншого етнічного походження, іншої сексуальної орієнтації, люди з обмеженими можливостями)	30,4	7,2
Звичка до корупції, до вирішення питань незаконним шляхом (хабарі, використання службових можливостей тощо)	57,7	31,5
Небажання сумлінно працювати	32,0	6,2
Невихованість, недоброчливість	34,8	8,6
Неповага до законів	44,7	12,7
Неповага до українських традицій	29,9	4,8
У суспільстві відкрито обговорюються теми сексуальної орієнтації, зокрема, гомосексуалізм і ЛГБТ	18,7	5,4
Ні, не відчуваю сорому, нічого не викликає таких почуттів	4,0	4,1
НІЧОГО з переліченого	5,6	7,4

⁹ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати усі слушні відповіді по кожному стовпчику.

¹⁰ Без врахування Інше -0,2%/0,4% та Важко відповісти – 0,7% та 1%

¹¹ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати усі слушні відповіді по кожному стовпчику.

Українці та українки найбільше схильні дослуховуватися в питаннях, пов'язаних з патріотизмом, до членів родини (72,6 %), рідних (54,3 %) та друзів (54,0 %), а найменше – до блогерів (12,5 %) та політиків (13,2 %). Опитані на Заході так само як і сільські жителі мають всі найвищі показники за тими чи іншими варіантами відповідей у порівнянні з іншими (див. табл. 1.34).

Таблиця 1.34

Порівняння відповідей на запитання «Наскільки Ви схильні дослуховуватися в питаннях, пов'язаних з патріотизмом, до...»¹ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Членів родини	72,6	77,3	77,1	57,6	68,9	84,5	70,0	78,0%
Рідних (які не проживають з Вами)	54,3	50,8	51,4	42,8	52,8	73,3	52,4	58,3
Друзів, знайомих	54,0	50,2	54,1	41,2	55,9	70,4	51,2	59,7
Вчителів у школі, викладачів у ВНЗ, коледжі тощо	35,4	40,9	30,3	18,7	39,0	53,4	30,6	45,1
Колег/товаришів по навчанню/роботі	36,5	37,4	32,3	23,0	40,8	53,1	33,0	43,7
Представників церкви чи інших релігійних організацій	25,3	22,2	14,4	9,7	20,6	57,8	20,0	36,1
Військових	32,5	34,3	28,6	18,2	26,3	54,6	27,5	42,8
Громадських активістів	24,9	27,2	22,0	12,4	22,6	41,6	20,5	34,0
Блогерів	12,5	18,0	8,2	8,2	9,2	19,2	10,7	16,0
Політиків	13,2	12,5	9,5	11,4	9,4	21,2	11,5	16,8
Лідерів думок	27,0	29,9	20,9	16,3	20,8	45,9	21,9	37,2

В питаннях, пов'язаних з патріотизмом, до членів родини, до друзів, вчителів та викладачів, колег та товаришів по навчанню, до блогерів та лідерів думок схильні дослуховуватися здебільшого молоді віком 14 – 19 років, до військових та до громадських активістів – в віці 20 – 24 роки, до рідних – респонденти в віці 55 – 64 роки, до представників церкви чи інших релігійних організацій та політиків – здебільшого респонденти в віці 65 та старші. Тобто, на думку молоді до 19 років стосовно питань, пов'язаних з патріотизмом, існує найбільше агентів впливу. Також думка військових найбільше впливає на чоловіків, ніж на жінок (див. табл. 1.35).

Таблиця 1.35

Порівняння відповідей на запитання «**Наскільки Ви схильні дослуховуватися в питаннях, пов'язаних з патріотизмом, до...**»¹² (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Членів родини	72,6	73,1	72,2	76,7	69,6	70,1	69,6	71,2	74,5	75,8	72,2	71,1	73,3
Рідних (які не проживають з Вами)	54,3	55,0	53,7	56,7	51,4	54,3	51,8	48,6	56,2	58,1	56,3	53,4	54,7
Друзів, знайомих	54,0	54,8	53,3	60,8	54,2	52,5	53,4	49,5	54,9	55,2	55,1	54,8	53,7
Вчителів у школі, викладачів у ВНЗ, коледжі тощо	35,4	34,9	35,7	47,5	38,3	37,3	32,5	33,9	36,6	35,2	31,3	38,0	34,1
Колег/товаришів по навчанню/роботі	36,5	37,0	36,1	42,5	39,9	37,7	36,9	34,5	35,3	40,3	32,1	38,9	35,4
Представників церкви чи інших релігійних організацій	25,3	24,8	25,8	25,4	22,9	21,6	22,0	21,3	23,5	30,0	31,0	22,8	26,5
Військових	32,5	36,6	29,2	32,9	36,0	30,2	32,2	27,6	33,7	35,2	33,8	32,6	32,5
Громадських активістів	24,9	27,1	23,1	24,6	29,2	26,5	27,2	22,5	26,1	25,5	22,2	26,9	24,0
Блогерів	12,5	13,8	11,4	22,5	18,2	16,0	15,2	9,6	13,1	9,0	9,1	17,5	10,1
Політиків	13,2	13,3	13,2	11,3	13,0	9,9	10,7	12,6	13,1	12,6	18,2	11,1	14,2
Лідерів думок	27,0	26,1	27,7	29,6	25,7	26,9	28,3	25,5	26,5	28,1	26,7	27,6	26,7

На погляди українців та українок щодо України як громадян найбільше впливають події, у яких опитані брали участь (84,2 %), думки родичів та сім'ї (73,7 %), ЗМІ – телебачення (62,1 %), заходи, проекти громадської активності (60,6 %) та фільми українського виробництва (60,6 %). Якщо опитані з західного макрорегіону демонструють найбільші показники по всіх варіантах відповіді, то жителі східного макрорегіону – найменші по всіх варіантах відповіді (див. табл. 1.36).

Таблиця 1.36

Порівняння відповідей на запитання «**Чи впливають на Ваші погляди щодо України та Вас як громадянина...?**»¹³ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Події, які Ви особисто бачили/у яких брали участь	84,2	90,0	85,9	78,5	70,8	92,3	83,9	84,9
Заходи, проекти громадської активності	60,6	68,3	57,7	48,5	52,0	76,2	58,4	65,0
Книги українських авторів	59,0	64,1	60,9	43,7	50,4	75,9	56,8	63,6
Фільми українського виробництва	60,6	69,3	62,6	44,4	52,6	75,6	58,1	65,8
ЗМІ – телебачення	62,1	70,1	64,7	53,2	57,0	67,3	60,8	64,8
ЗМІ – радіо	46,0	51,9	46,0	36,9	39,2	55,9	45,3	47,6
ЗМІ – преса	44,5	48,2	42,1	36,4	40,1	55,8	44,1	45,4
Інформація в Інтернеті (крім соцмереж)	59,7	58,1	61,4	61,2	52,0	61,3	60,6	57,7
Інформація в соцмережах	54,7	53,4	56,2	50,9	54,0	59,0	53,7	56,8
Думка видатних постатей	58,9	60,5	60,3	44,3	57,0	74,4	56,8	63,2
Думки ваших однолітків	58,2	59,9	55,8	46,0	56,4	74,1	54,7	65,2

¹² Враховані відповіді «Повною мірою». Не враховані – «Зовсім не схильний/а», «Важко відповісти».

¹³ Сума відповідей «Впливають досить сильно» та «Певною мірою впливають».

Думки ваших родичів/сім'ї	73,7	76,5	80,4	59,9	69,5	83,6	71,4	78,3
---------------------------	------	------	------	------	------	------	------	------

ЗМІ найбільше впливають на погляди щодо України як громадян у українців та українок у віці 35 та вище, а Інтернет та соцмережі – на опитаних до 35 років. Книги українських авторів та фільми українського виробництва найбільше впливають у даному питанні на жінок, ніж на чоловіків (див. табл. 1.37).

Таблиця 1.37

Порівняння відповідей на запитання «Чи впливають на Ваші погляди щодо України та Вас як громадянина...?»¹⁴ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповідей	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Події, які Ви особисто бачили/у яких брали участь	84,2	83,5	84,8	84,6	83,4	84,0	83,8	80,5	85,6	85,5	86,1	83,9	84,4
Заходи, проекти громадської активності	60,6	59,6	61,4	57,5	60,9	67,9	58,9	59,2	57,5	64,2	59,9	61,5	60,2
Книги українських авторів	59,0	55,3	62,1	62,1	55,7	63,0	55,0	55,6	60,5	63,9	57,4	58,7	59,2
Фільми українського виробництва	60,6	57,7	63,0	62,5	60,1	63,3	57,3	57,1	60,1	62,9	62,5	60,6	60,6
ЗМІ – телебачення	62,1	59,8	64,1	48,8	52,2	55,9	52,9	57,4	64,7	68,7	74,7	52,7	66,5
ЗМІ – радіо	46,0	46,7	45,5	28,8	33,6	39,2	36,4	41,1	52,3	54,5	56,5	35,0	51,1
ЗМІ – преса	44,5	45,0	44,2	27,1	36,0	39,2	36,1	37,5	51,0	53,9	53,4	35,1	48,9
Інформація в Інтернеті (крім соцмереж)	59,7	60,8	58,7	71,3	75,5	67,6	67,3	66,1	63,7	55,2	36,6	69,9	55,0
Інформація в соцмережах	54,7	56,7	53,1	74,6	71,9	64,2	62,8	61,3	60,1	46,5	29,3	67,5	48,8
Думка видатних постатей	58,9	61,2	57,1	57,1	62,5	57,1	55,5	58,9	58,2	61,3	59,7	57,7	59,5
Думки ваших однолітків	58,2	58,5	57,9	68,3	61,3	58,0	55,5	54,7	60,1	57,4	57,4	60,0	57,3
Думки ваших родичів/сім'ї	73,7	72,6	74,6	78,3	71,9	72,8	70,4	72,4	75,5	74,2	74,1	73,0	74,0

¹⁴ Сума відповідей «Впливають досить сильно» та «Певною мірою впливають».

Таблиця 2.3

Порівняння відповідей на запитання «Скажіть, будь ласка, до якої національності/тей Ви себе відносите?»¹⁵ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2367), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Українець/ка	93,3	93,2	95,0	89,6	91,7	96,6	92,6	94,7
Росіянин/ка	9,0	4,5	8,0	20,4	7,0	1,7	10,1	6,9
Кримський татарин/ка	0,4	0,5	0,9	0,3	0,8	0,0	0,6	0,1
Румун/ка	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1
Поляк/полька	1,1	1,5	1,4	0,6	1,0	0,9	1,0	1,1
Білорус/ка	0,6	0,7	1,0	1,1	0,0	0,0	0,8	0,3
Молдованин/ка	0,4	1,0	0,5	0,2	0,5	0,1	0,4	0,5
Болгарин/ка	0,1	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	0,2	0,0
Угорець/ка	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1
Інше	1,1	1,2	0,5	2,2	1,5	0,3	1,2	1,1
Важко відповісти /відмова	1,8	2,7	2,2	1,7	1,5	1,1	1,8	1,8

Таблиця 2.4

Порівняння відповідей на запитання «Скажіть, будь ласка, до якої національності/тей Ви себе відносите?»¹⁶ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2367), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Українець/ка	93,3	92,9	93,6	93,9	95,4	92,1	94,0	94,6	92,4	93,8	91,7	93,8	93,1
Росіянин/ка	9,0	8,5	9,5	3,5	6,3	6,6	5,5	8,6	11,5	10,7	11,9	5,5	10,7
Кримський татарин/ка	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,6	0,7	0,3	0,3	0,4	0,5
Румун/ка	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0
Поляк/полька	1,1	1,0	1,1	0,9	1,7	0,7	0,5	0,6	0,3	2,4	1,2	0,9	1,1
Білорус/ка	0,6	0,5	0,7	0,9	0,8	0,3	0,8	0,3	0,3	,3	1,2	0,7	0,6
Молдованин/ка	0,4	0,6	0,3	0,4	0,0	0,3	0,8	0,6	0,7	,3	0,0	0,4	0,4
Болгарин/ка	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2
Угорець/ка	0,1	0,1	0,1	0,4	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Інше	1,1	1,4	1,0	1,3	0,8	1,0	1,4	1,3	1,7	0,7	0,9	1,1	1,1
Важко відповісти /відмова	1,8	2,5	1,2	3,0	2,1	2,6	3,0	1,0	2,1	1,4	1,2	2,7	1,4

¹⁵ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати усі слушні варіанти відповідей по кожному варіанту відповіді.

¹⁶ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати усі слушні варіанти відповідей по кожному варіанту відповіді.

Половина українців спілкується дома (в родині) та на роботі виключно українською (51,2% та 51,4% відповідно) (див. табл. 2.5). А з друзями таких 45,5%.

Переважно україномовною здебільшого стає молодь, саме молоді люди віком 14-29 розмовляють тільки українською в сім'ї та на навчанні/роботі (див. табл. 2.6).

Трохи менше 50% опитаних спілкуванню на українській віддають перевагу і у громадських місцях. Найбільше це роблять в західному макрорегіоні - 94,8% та у центрі країни – 80,2%.

Таблиця 2.5

Порівняння відповідей на запитання «Якою мовою Ви, як правило, спілкуєтесь?»¹⁷ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
У сім'ї								
Українською	51,2	80,4	51,6	13,9	8,3	95,5	44,3	65,4
Російською	27,7	5,5	23,4	56,7	50,4	1,9	32,9	17,0
Українською і російською	20,9	14,1	24,9	28,9	41,2	2,4	22,6	17,4
Іншою	0,2	0,0	0,1	0,5	0,1	0,2	0,2	0,2
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
На роботі, навчанні								
Українською	51,4	82,2	48,4	16,5	8,3	95,2	43,9	66,8
Російською	19,6	2,8	15,5	39,8	39,7	1,3	23,0	12,5
Українською і російською	28,7	15,0	35,8	43,3	51,8	3,0	32,7	20,4
Іншою	0,3	0,0	0,3	0,4	0,2	0,5	0,4	0,3
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Із друзями, знайомими								
Українською	45,5	73,0	40,3	9,4	6,1	92,9	37,3	62,3
Російською	25,1	3,6	19,3	54,1	45,8	1,2	29,6	16,0
Українською і російською	29,2	23,4	40,2	36,2	47,8	5,6	32,9	21,7
Іншою	0,2	0,0	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,0
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
У громадських місцях								
Українською	49,3	81,2	44,6	13,0	7,0	94,8	41,5	65,1
Російською	20,8	2,9	16,6	42,3	41,9	1,3	24,4	13,3
Українською і російською	29,7	15,9	38,7	44,3	50,7	3,4	33,6	21,5
Іншою	0,2	0,0	0,1	0,4	0,4	0,5	0,5	0,1
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹⁷ Респонденти/-ки могли обрати один варіант відповіді по кожному рядку.

Порівняння відповідей на запитання «Якою мовою Ви, як правило, спілкуєтесь?»¹⁸
(серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
У сім'ї													
Українською	51,2	50,8	51,6	51,3	54,2	49,4	49,5	50,8	50,7	51,9	52,3	50,8	51,4
Російською	27,7	28,8	26,7	22,9	27,3	22,5	27,5	28,5	28,4	29,7	28,7	25,2	28,8
Українською і російською	20,9	20,3	21,4	25,4	18,5	28,1	22,8	20,4	20,9	18,4	18,5	23,9	19,5
Іншою	0,2	0,1	0,3	0,4	0,0	0,0	0,2	0,3	0,0	0,0	0,5	0,1	0,3
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
На роботі, навчанні													
Українською	51,4	50,7	52,1	57,5	55,3	48,8	51,0	51,7	49,7	50,6	51,4	52,6	50,9
Російською	19,6	20,8	18,5	12,1	16,2	17,9	16,8	21,9	20,9	20,6	21,3	16,0	21,2
Українською і російською	28,7	28,2	29,1	30,0	28,1	33,0	31,4	26,1	29,4	28,7	26,7	30,9	27,7
Іншою	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3	0,8	0,3	0,0	0,1	0,6	0,5	0,2
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Із друзями, знайомими													
Українською	45,5	45,8	45,3	44,6	49,4	43,8	42,7	44,7	44,1	45,8	48,6	44,8	45,9
Російською	25,1	26,5	23,9	23,3	24,5	22,5	23,3	27,9	27,1	24,2	24,4	23,4	25,9
Українською і російською	29,2	27,5	30,7	31,7	25,7	33,3	33,8	27,3	28,4	30,0	27,0	31,5	28,1
Іншою	0,2	0,2	0,1	0,4	0,4	0,4	0,2	0,1	0,4	0,0	0,0	0,3	0,1
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
У громадських місцях													
Українською	49,3	48,9	49,6	51,7	53,0	49,1	46,3	46,8	49,3	49,0	51,4	49,5	49,2
Російською	20,8	22,2	19,5	18,3	20,2	18,8	20,7	22,8	21,2	20,0	21,0	19,6	21,3
Українською і російською	29,7	28,8	30,4	29,6	26,5	31,5	32,2	30,0	29,4	30,6	27,6	30,3	29,4
Іншою	0,2	0,1	0,5	0,4	0,3	0,6	0,8	0,4	0,1	0,4	0,0	0,6	0,1
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Більшість українців дотримуються саме українських традицій – 74,3%. Здебільшого це роблять жителі сіл – 79,9%, а у містах на рівні 71,6%. (див. табл. 2.7). Більшим носієм культурних традицій згідно дослідженню є люди середнього віку (30-34 років) – 78,8% вказали, що вони дотримуються українських культурних традицій (див. табл. 2.8).

Жінки трохи більше за чоловіків дотримуються традицій (76,5% проти 71,8% відповідно).

Лише 9,3% не змогли визначитись з відповіддю яких культурних традицій вони дотримуються.

9,9% опитаних віком старше за 35 років (35-65 і старші) вказали, що дотримуються радянських традицій, а 8,7% молоді (14-29 років) зазначили, що їм притаманні загальноєвропейські традиції.

¹⁸ Респонденти/-ки могли обрати один варіант відповіді по кожному рядку.

Таблиця 2.12

Порівняння відповідей на запитання «Що, на Вашу думку, визначає національність людини в сучасних умовах?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Етнічне походження батьків	53,6	54,6	52,8	46,7	58,9	54,3	52,9	52,6	48,0	54,5	59,4	53,3	53,8
Рішення людини про те, до якої національності вона себе відносить	37,4	36,2	38,4	37,5	34,0	37,3	36,4	40,2	43,5	37,4	31,3	36,4	37,9
Інше	0,2	0,1	0,4	0,8	0,4	0,3	0,3	0,0	0,3	0,0	0,3	0,4	0,2
Важко відповісти	8,8	9,1	8,4	15,0	6,7	8,1	10,4	7,2	8,2	8,1	9,1	9,9	8,1
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

В рамках дослідження українцям було запропоновано оцінити наскільки їм притаманні ті чи інші якості. В середньому респонденти вважають, що в більшій мірі українцям притаманні позитивні якості. Так вважають в середньому 65,6% опитаних. Середній показник рівня негативних якостей склав – 21,3%. (див. табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Розподіл відповідей на запитання «Якою мірою українцям притаманна кожна з наведених якостей?» (серед усіх респондентів/-ок, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Притаманно, %
Гостинність	85,6
Працьовитість	80,8
Волелюбність	78,7
Доброта	74,3
Життєрадісність	70,3
Миролюбність	69,8
Щирість	68,4
Національна гордість	65,5
Патріотизм	62,2
Релігійність	61,2
Колективізм	60,3
Чесність	58,7
Незалежність у думках та поглядах	52,4
Індивідуалізм	50,5
Громадська активність	45,9
Середнє	65,6
Заздрісність	34,1
Байдужість до суспільних проблем	32,6
Жадібність	27,0
Войовничість	22,2
Злопам'ятність	20,2
Ворожість до людей іншої національності	14,8
Замкненість	14,5
Підступність	13,5
Жорстокість	12,9
Середнє	21,3

Топ-5 кращих якостей, які на думку українців їм притаманні гостинність – 85,6%, працьовитість – 80,8%, волелюбність - 78,7%, доброта – 74,3% та життєрадісність – 70,3%.

Топ-5 негативних якостей очолили заздрісність – 34,1%, байдужість до суспільних проблем – 32,6%, жадібність -27%, войовничість – 22,2% та злопам'ятність – 20,2%.

Відповідно до списку анкети:

Варіанти відповіді	Притаманно, %
Гостинність	85,6
Колективізм	60,3
Працьовитість	80,8
Волелюбність	78,7
Доброта	74,3
Життєрадісність	70,3
Національна гордість	65,5
Щирість	68,4
Чесність	58,7
Релігійність	61,2
Патріотизм	62,2
Незалежність у думках та поглядах	52,4
Індивідуалізм	50,5
Миролюбність	69,8
Громадська активність	45,9
Заздрісність	34,1
Байдужість до суспільних проблем	32,6
Жадібність	27,0
Войовничість	22,2
Злопам'ятність	20,2
Замкненість	14,5
Підступність	13,5
Жорстокість	12,9
Ворожість до людей іншої національності	14,8

Таблиця 2.14

Порівняння відповідей на запитання «Якою мірою українцям притаманна кожна з наведених якостей?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Північ	Центр	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Гостинність								
Притаманно	85,6	89,6	88,5	77,5	85,3	89,6	86,1	84,6
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	8,8	7,1	4,2	14,7	10,7	6,4	8,4	9,8
Не притаманно	4,4	2,6	5,3	6,1	3,9	3,0	4,4	4,4
Важко відповісти	1,2	0,7	2,0	1,7	0,1	1,0	1,1	1,2
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Колективізм								
Притаманно	60,3	63,1	57,8	54,4	68,6	63,0	60,0	60,9
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	18,0	17,3	16,6	20,7	16,9	17,2	18,0	18,1
Не притаманно	16,5	13,4	20,0	20,3	13,8	12,3	17,3	14,9

Важко відповісти	5,2	6,2	5,6	4,6	0,7	7,5	4,7	6,1
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Працьовитість								
Притаманно	80,8	78,8	81,6	75,6	80,7	87,8	80,4	81,9
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	12,8	13,8	11,3	17,9	12,9	7,7	14,1	10,3
Не притаманно	4,9	5,8	4,8	5,1	6,4	3,5	4,4	5,9
Важко відповісти	1,5	1,6	2,3	1,4	0,0	1,0	1,1	1,9
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Волелюбність								
Притаманно	78,7	85,3	84,8	67,3	79,2	81,6	78,8	78,6
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	11,9	6,5	8,2	19,6	12,5	10,1	13,4	9,0
Не притаманно	6,8	4,5	4,3	10,6	7,7	5,7	6,1	8,2
Важко відповісти	2,6	3,7	2,7	2,5	0,6	2,6	1,7	4,2
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Доброта								
Притаманно	74,3	76,2	75,1	64,4	80,0	80,6	73,6	75,7
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	17,5	18,3	15,3	23,1	14,0	14,4	18,8	14,9
Не притаманно	6,2	4,4	7,4	9,2	5,7	3,3	5,8	7,0
Важко відповісти	2,0	1,1	2,2	3,3	0,3	1,7	1,8	2,4
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Життєрадісність								
Притаманно	70,3	67,0	71,7	66,3	77,8	72,1	70,2	70,4
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	17,9	22,2	15,0	20,9	13,4	16,6	18,5	16,8
Не притаманно	9,4	9,4	10,6	9,9	7,7	8,6	9,0	10,3
Важко відповісти	2,4	1,4	2,7	2,9	1,1	2,7	2,3	2,5
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Національна гордість								
Притаманно	65,5	63,8	74,1	59,3	54,6	71,7	65,9	64,8
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	20,5	22,8	16,1	22,3	26,5	17,6	20,2	21,1
Не притаманно	10,9	9,2	7,2	14,7	18,4	7,3	11,6	9,6
Важко відповісти	3,1	4,2	2,6	3,7	0,5	3,4	2,3	4,5
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Щирість								
Притаманно	68,4	69,9	72,6	61,5	69,5	70,7	67,3	70,6
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	18,7	18,4	11,6	24,1	18,0	19,4	19,3	17,5
Не притаманно	10,3	9,2	12,7	10,7	11,6	7,6	10,8	9,2
Важко відповісти	2,6	2,5	3,1	3,7	0,9	2,3	2,6	2,7
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Чесність								
Притаманно	58,7	58,3	61,8	51,1	62,9	62,7	56,7	62,6
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	22,8	24,3	19,1	24,6	21,5	23,8	24,4	19,7
Не притаманно	15,1	14,9	15,7	18,2	14,5	11,4	14,9	15,5
Важко відповісти	3,4	2,5	3,4	6,1	1,1	2,1	4,0	2,2
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Релігійність								
Притаманно	61,2	54,7	54,8	56,9	48,5	83,0	60,3	63,0
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	20,8	23,3	20,8	24,1	30,3	10,4	22,2	18,0
Не притаманно	13,5	17,3	18,1	13,6	16,7	4,8	12,5	15,5
Важко відповісти	4,5	4,7	6,3	5,4	4,5	1,8	5,0	3,5
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Патріотизм								

Притаманно	62,2	64,6	70,7	54,5	46,5	70,0	62,0	62,8
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	23,2	20,6	17,6	24,5	34,0	22,9	24,0	21,4
Не притаманно	11,4	12,9	8,4	16,1	16,9	5,0	10,7	12,9
Важко відповісти	3,2	1,9	3,3	4,9	2,6	2,1	3,3	2,9
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Незалежність у думках та поглядах								
Притаманно	52,4	47,9	59,3	46,7	45,2	59,4	51,6	53,9
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	25,0	32,2	16,5	28,8	25,9	23,1	25,9	23,3
Не притаманно	17,0	15,9	19,1	18,0	26,3	10,2	16,8	17,4
Важко відповісти	5,6	4,0	5,1	6,5	2,6	7,3	5,7	5,4
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Індивідуалізм								
Притаманно	50,5	52,1	53,1	45,8	45,0	55,2	49,3	52,8
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	22,8	20,9	20,4	25,1	25,4	22,4	24,6	19,3
Не притаманно	19,1	19,7	17,0	21,1	27,2	14,2	18,5	20,4
Важко відповісти	7,6	7,3	9,5	8,0	2,4	8,2	7,6	7,5
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Миролюбність								
Притаманно	69,8	71,8	74,9	61,4	68,2	74,2	68,9	71,7
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	18,4	17,5	12,6	23,3	21,7	17,2	19,8	15,6
Не притаманно	8,8	7,6	7,9	11,9	9,0	6,8	8,2	10,1
Важко відповісти	3,0	3,1	4,6	3,4	1,1	1,8	3,1	2,6
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Громадська активність								
Притаманно	45,9	49,5	48,0	39,6	42,3	50,6	45,7	46,4
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	26,1	28,0	25,6	26,2	27,9	24,2	27,7	22,8
Не притаманно	23,2	18,4	20,2	28,2	29,2	20,3	22,0	25,7
Важко відповісти	4,8	4,1	6,2	6,0	0,6	4,9	4,6	5,1
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Заздрісність								
Притаманно	34,1	35,1	36,3	32,9	35,5	32,3	35,2	32,0
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	21,7	23,9	20,5	24,0	27,0	15,7	22,5	19,9
Не притаманно	37,9	36,1	34,5	34,0	35,5	47,8	35,7	42,3
Важко відповісти	6,3	4,9	8,7	9,1	2,0	4,2	6,6	5,8
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Байдужість до суспільних проблем								
Притаманно	32,6	31,2	40,2	30,9	40,1	24,8	34,2	29,4
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	24,8	25,4	20,8	25,6	29,4	24,9	24,6	25,3
Не притаманно	37,9	39,6	32,9	37,6	29,4	45,9	36,2	41,3
Важко відповісти	4,7	3,8	6,1	5,9	1,1	4,4	5,0	4,0
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Жадібність								
Притаманно	27,0	29,1	29,2	24,0	36,0	22,4	28,6	23,7
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	22,5	22,5	19,8	25,2	26,5	19,7	23,0	21,4
Не притаманно	45,4	44,3	44,6	43,9	36,4	53,1	42,7	50,9
Важко відповісти	5,1	4,1	6,4	6,9	1,1	4,8	5,7	4,0
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Войовничість								
Притаманно	22,2	26,4	22,5	15,3	37,1	19,3	22,5	21,4
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	19,3	19,9	16,6	21,9	24,1	15,9	19,9	18,1
Не притаманно	54,1	50,5	56,1	56,1	37,7	61,0	52,9	56,6

Важко відповісти	4,4	3,2	4,8	6,7	1,1	3,8	4,7	3,9
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Злопам'ятність								
Притаманно	20,2	25,7	20,5	18,4	29,8	13,2	19,5	21,6
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	20,5	20,1	20,5	20,0	30,0	16,4	22,2	16,9
Не притаманно	52,9	47,7	51,1	51,7	38,6	66,6	51,2	56,3
Важко відповісти	6,5	6,5	7,9	9,9	1,6	3,8	7,1	5,2
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Замкненість								
Притаманно	14,5	17,0	15,3	10,1	28,1	10,1	13,9	15,7
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	19,8	20,4	20,1	20,2	26,8	15,2	20,8	17,7
Не притаманно	58,2	55,8	55,2	58,4	44,3	69,3	56,9	60,7
Важко відповісти	7,5	6,8	9,4	11,3	0,8	5,4	8,4	5,9
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Підступність								
Притаманно	13,5	15,7	14,0	9,8	23,2	11,0	13,5	13,7
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	19,9	20,2	17,3	22,0	29,4	14,6	20,7	18,2
Не притаманно	59,9	58,2	60,5	58,0	45,0	70,1	59,0	61,6
Важко відповісти	6,7	5,9	8,2	10,2	2,4	4,3	6,8	6,5
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Жорстокість								
Притаманно	12,9	15,2	13,6	11,8	20,6	8,0	12,3	14,1
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	16,0	13,1	15,7	17,9	26,1	11,1	17,1	13,8
Не притаманно	66,0	66,7	66,2	62,5	51,8	76,5	65,2	67,5
Важко відповісти	5,1	5,0	4,5	7,8	1,5	4,4	5,4	4,6
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ворожість до людей іншої національності								
Притаманно	14,8	20,6	14,0	12,3	25,0	9,3	14,6	15,3
І притаманно, і не притаманно в рівній мірі	15,2	9,4	12,0	18,0	27,9	12,4	15,8	14,0
Не притаманно	65,7	66,5	69,3	63,5	46,1	74,4	65,2	66,7
Важко відповісти	4,3	3,5	4,7	6,2	1,0	3,9	4,4	4,0
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

В рамках завдань дослідження було виявлення складових патріотизму очима українців. Так, для 37,7% опитаних важливим компонентом патріотизму виступає дотримання законів (див. табл. 2.15).

Так для 53,6% українців найголовнішим у патріотизмі є любов до своєї країни, ще для 37,7% це дотримання усіх законів та для 35% це виховання дітей любові та поваги до своєї країни

Далі за спаданням по важливості стоїть знання історії своєї країни, її культури та традицій - 28%, підтримка національних цінностей - 25,9% та спілкування державною мовою – 22,6%.

Підтримка національних цінностей як складова патріотизму більш важлива для людей старших за 35 років- 27%, у порівнянні з молоддю 14-35 років (24%). А любов для своєї країни більш важлива для молодшої когорти опитаних віком 14-19 – 56,3%.

Таблиця 2.15
 Порівняння відповідей на запитання «На Вашу думку, які складові патріотизму є наважливішими?»¹⁹ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Любов до своєї країни	53,6	50,5	66,7	49,9	48	51,1	54	52,9
Дотримання усіх законів	37,7	34,5	34,3	42,2	41,9	35,9	36	41,2
Виховання дітей любові та поваги до своєї країни	35	41,4	40,7	28,9	29,2	35,5	36	33,1
Знання історії своєї країни, її культури та традицій	28	30,6	32,9	23,7	31,8	25	28,7	26,6
Підтримка національних цінностей (воля, самобутність, гідність, соборність тощо)	25,9	31,1	29,7	21,9	25,9	23,5	28	21,7
Спілкування державною мовою	22,6	30,1	18,9	13,3	12,3	36,6	21,3	25,3
Участь у виборах	21,4	18,4	20,5	29,3	15,4	18,4	22,5	19,3
Готовність відстоювати територіальну цілісність	20,3	27,2	17,3	19,6	12,5	23	19,2	22,5
Участь у громадському житті	18,7	11,5	15,2	23,3	24,1	18,9	18	20,2
Важко відповісти	4	2,8	2,2	5,6	7,2	3,1	3,8	4,6
Інше	0,2	0	0	0	0,4	0,4	0,1	0,3

Таблиця 2.16
 Порівняння відповідей на запитання «На Вашу думку, які складові патріотизму є наважливішими?»²⁰ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Дотримання усіх законів	37,7	37,8	37,7	36,3	37,5	37,0	39,3	36,6	37,6	38,1	38,6	37,7	37,7
Участь у виборах	21,4	21,2	21,6	17,1	19,8	22,2	19,9	21,0	20,9	22,9	23,6	19,9	22,1
Знання історії своєї країни, її культури та традицій	28,0	25,8	29,9	25,4	30,0	29,0	27,5	28,5	24,2	31,0	28,4	28,0	28,1
Спілкування державною мовою	22,6	22,0	23,1	27,1	22,1	24,7	25,4	19,2	23,9	24,2	19,3	24,9	21,5
Участь у громадському житті	18,7	19,1	18,4	20,4	21,3	22,8	20,7	17,1	17,3	16,1	19,3	21,4	17,5
Підтримка національних цінностей (воля, самобутність, гідність, соборність тощо)	25,9	25,8	26,0	18,3	22,5	24,1	27,2	27,9	28,1	26,5	25,6	23,6	27,0
Готовність відстоювати територіальну цілісність	20,3	22,9	18,1	22,5	19,0	24,4	20,4	20,7	21,9	19,0	17,3	21,6	19,7
Любов до своєї країни	53,6	52,9	54,2	56,3	54,2	51,2	51,3	52,9	54,2	53,2	55,4	52,9	54,0
Виховання дітей любові та поваги до своєї країни	35,0	34,2	35,7	33,3	32,0	31,2	37,2	38,1	35,9	32,3	36,1	33,7	35,7
Інше	0,2	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	,3	0,0	0,0	0,6	0,0	0,2
Важко відповісти	4,0	4,2	3,9	7,1	4,3	3,1	4,5	3,6	4,6	4,5	2,6	4,6	3,8

¹⁹ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати три варіанти відповідей.

²⁰ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати три варіанти відповідей.

Для переважної більшості українців проголошення України та період розвитку країни за часів Київської Русі відповідно до даних дослідження мали для розвитку української нації значний вплив (63,6% та 37,9% відповідно).

На Півночі та Заході країни в більшій мірі у порівнянні з іншими регіонами вважають важливим проголошення незалежності у 1991 році (71,4% та 73,9% відповідно).

Таблиця 2.17

Розподіл відповідей на запитання «Які з зазначених періодів чи подій мали для розвитку української нації значний вплив?»²¹ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх
Проголошення незалежності України (1991 р.)	63,6
Київська Русь (IX–XII ст.)	37,9
Хрещення Русі (988 р.)	34,8
Національно-визвольна війна під проводом Б. Хмельницького (1648–1657 рр.)	24,1
Велика Вітчизняна війна (1941–1945 рр.)	21,2
Національно-визвольний рух УПА	20,9
Українська революція (1917–1921 рр.)	19,6
Друга світова війна (1939–1945 рр.)	15,9
Жовтнева революція 1917 р.	12,8
Підписання Переяславської угоди (1654 р.)	8,6
Антибільшовицькі селянські повстання 1920–1930-х рр.	7,7

Таблиця 2.18

Порівняння відповідей на запитання «Які з зазначених періодів чи подій мали для розвитку української нації значний вплив?»²² (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Проголошення незалежності України (1991 р.)	63,6	65,1	71,4	57,6	41,5	73,9	64,8	61,3
Київська Русь (IX–XII ст.)	37,9	43,7	35,2	38,8	30,3	39,1	39,6	34,4
Хрещення Русі (988 р.)	34,8	40,3	33,9	31,0	27,4	39,8	34,0	36,3
Національно-визвольна війна під проводом Б. Хмельницького (1648–1657 рр.)	24,1	30,4	26,4	22,0	21,7	21,2	23,6	25,1
Підписання Переяславської угоди (1654 р.)	8,6	13,1	8,2	10,6	6,4	4,7	9,4	7,0
Жовтнева революція 1917 р.	12,8	11,7	9,5	16,7	23,7	6,4	13,6	11,0
Українська революція (1917–1921 рр.)	19,6	18,8	27,1	22,0	14,0	13,6	20,0	18,9
Національно-визвольний рух УПА	20,9	22,0	16,5	12,9	7,0	40,4	19,2	24,2
Антибільшовицькі селянські повстання 1920–1930-х рр.	7,7	7,0	5,6	7,7	7,9	9,9	8,3	6,4
Друга світова війна (1939–1945 рр.)	15,9	15,4	19,4	17,7	19,3	9,3	17,8	12,1
Велика Вітчизняна війна (1941–1945 рр.)	21,2	15,2	24,4	25,7	39,0	8,2	22,7	18,1
Проголошення незалежності України (1991 р.)	63,6	65,1	71,4	57,6	41,5	73,9	64,8	61,3

²¹ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати три варіанти відповідей.

²² Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати три варіанти відповідей.

Українці в цілому готові захищати свою країну зі зброєю. В середньому 28,5% висловили таку готовність відповідаючи на 5 тверджень щодо захисту українських територій. Переважно українці готові захищати свій населений пункт, ніж відстоювати інтереси України за її межами (37,7% та 19,6% відповідно). Здебільшого мілітаристські настрої підтримує молодь 14-34 роки проти людей старшого віку 35-65 і старше років (42,6% проти 35,4%) (див. табл. 2.20).

Звільняти окуповану територію погодились би 34,2% чоловіків віком 14-29 років (29,2%). А 24%, які сказали, що не можуть захищати країну через те, що їм не дозволяє вік. Проте це не виключає такої можливості. Також 31% українців, які не готові захищати Україну зі зброєю в руках вважають, що це повинна робити професійна армія (див. табл. 2.22).

Таблиця 2.19

Порівняння відповідей на запитання «Чи готові Ви зі зброєю в руках...?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Відповідь «Так»								
Захищати свій населений пункт	37,7	33,7	40,5	26,0	31,8	54,5	34,3	44,7
Захищати свою область	34,2	27,8	36,1	24,2	31,4	49,8	31,3	40,1
Звільняти окуповану територію	22,4	18,3	25,1	13,4	18,6	35,0	20,1	27,0
Захищати всю територію України	28,5	23,8	32,3	17,2	27,2	41,9	25,3	35,1
Відстоювати інтереси України поза її межами	19,6	17,8	21,7	10,4	21,5	28,6	17,6	23,7

Таблиця 2.20

Порівняння відповідей на запитання «Чи готові Ви зі зброєю в руках...?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Відповідь «Так»													
Захищати свій населений пункт	37,7	53,7	24,4	41,3	41,9	42,6	44,0	43,5	40,8	36,8	21,9	42,6	35,4
Захищати свою область	34,2	51,0	20,2	39,6	37,2	38,3	41,9	41,4	34,6	33,5	18,5	39,4	31,7
Звільняти окуповану територію	22,4	34,2	12,6	29,2	25,3	24,4	26,7	25,2	23,5	20,6	13,6	26,3	20,6
Захищати всю територію України	28,5	43,1	16,4	35,0	32,0	30,9	30,4	33,3	30,7	29,7	15,3	31,8	27,0
Відстоювати інтереси України поза її межами	19,6	29,0	11,8	24,6	22,1	23,1	21,7	23,7	18,3	18,1	12,8	22,8	18,1

Таблиця 2.21

Порівняння відповідей на запитання «Скажіть, будь ласка, чому Ви не готові захищати Україну зі зброєю в руках?»²³ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 1300), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Це чоловіча справа (якщо респондент – жінка)	44,1	36,1	46,0	40,9	45,8	54,3	44,9	42,3
Не дозволяє вік	24,7	26,4	23,1	21,6	14,0	37,5	23,2	28,3
Не дозволяє стан здоров'я	20,0	17,6	16,9	20,6	12,0	30,0	20,5	18,7
Не дозволяють релігійні погляди	2,2	0,9	0,5	4,7	0,8	1,9	2,5	1,5
Україна цього не варта	2,7	1,4	1,0	5,0	5,2	0,0	1,7	5,1
Не можу залишити свою сім'ю	8,0	4,0	8,4	11,7	7,2	5,4	9,1	5,5
Це повинні робити професійні військові	31,1	35,8	31,9	29,3	41,0	22,4	33,3	26,0
Я захищаю Україну іншим способом	6,5	3,1	7,4	7,8	6,4	6,5	7,2	4,8
Україна не потребує захисту	4,5	1,1	6,1	7,4	5,2	0,3	4,6	4,3
Інше	0,6	,6	0,0	,8	,8	,8	,4	1,0
Важко відповісти	5,5	4,5	4,9	6,2	8,0	4,1	5,7	5,0

Таблиця 2.22

Порівняння відповідей на запитання «Скажіть, будь ласка, чому Ви не готові захищати Україну зі зброєю в руках?»²⁴ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 1300), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Це чоловіча справа (якщо респондент – жінка)	44,1	0,0	63,7	51,5	44,0	51,3	48,1	46,6	41,1	42,3	40,6	48,7	42,4
Не дозволяє вік	24,7	28,4	23,0	26,7	1,6	2,0	1,7	1,9	10,8	39,4	58,6	6,3	31,6
Не дозволяє стан здоров'я	20,0	29,2	15,9	3,0	8,0	8,7	10,5	11,2	19,6	28,6	33,3	8,1	24,5
Не дозволяють релігійні погляди	2,2	3,5	1,6	0,0	0,0	2,7	1,7	3,7	2,5	2,9	1,6	1,3	2,6
Україна цього не варта	2,7	4,1	2,1	0,0	3,2	4,0	2,8	4,3	3,2	2,9	1,2	2,7	2,7
Не можу залишити свою сім'ю	8,0	8,4	7,9	3,0	8,0	12,7	14,4	13,0	12,0	5,1	1,6	10,4	7,1
Це повинні робити професійні військові	31,1	40,2	27,1	36,6	41,6	36,0	39,2	36,0	40,5	24,0	18,9	38,4	28,4
Я захищаю Україну іншим способом	6,5	7,8	5,9	6,9	8,8	6,7	9,4	8,7	6,3	5,1	4,4	8,1	5,9

²³ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати всі варіанти відповідей, які підходять.

²⁴ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати всі варіанти відповідей, які підходять.

Україна не потребує захисту	4,5	8,4	2,8	2,0	5,6	6,0	4,4	5,6	8,2	2,9	2,4	4,7	4,4
Інше	0,6	1,0	0,4	1,0	1,6	1,3	,6	1,9	0,0	0,0	0,0	1,1	,4
Важко відповісти	5,5	8,7	4,0	6,9	12,0	6,0	7,2	5,6	6,3	4,0	3,2	7,9	4,6

Серед ключових підходів, які можуть допомогти удосконалити фізичний стан, знання і навичок на випадок необхідності захищати Україну в українців превалює два: 16,9% заняття фізичною культурою, спортом і ведення здорового способу життя та 8,8% читання відповідної літератури (див. табл. 2.23).

Таблиця 2.23

Порівняння відповідей на запитання «Чи робите Ви щось для удосконалення свого фізичного стану, знань і навичок на випадок необхідності захищати Україну? Якщо так, то що саме?»²⁵ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Так, є членом ГО, діяльність яких спрямована на розвиток військових навичок	1,6	2,4	1,0	0,9	0,9	2,7	1,6	1,4
Долучаюся до заходів, семінарів відповідної тематики	3,0	2,9	2,8	2,0	2,4	4,6	2,9	3,2
Займаюся фізичною культурою, спортом, веду здоровий спосіб життя	16,9	15,5	20,7	15,6	16,5	16,1	17,8	15,0
Займаюся у спеціальних спортивних секціях	5,7	8,4	6,7	5,1	4,8	4,0	6,0	5,0
Читаю відповідну літературу	8,8	6,8	11,9	6,9	8,1	9,9	8,6	9,2
Намагаюся розібратись у військовій тематиці (різні засоби)	4,9	5,5	6,4	3,8	4,8	4,3	5,3	4,1
Вивчаю основи медичної допомоги	6,8	5,3	9,3	4,9	7,2	7,4	7,1	6,0
Інше	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,2	0,4	0,3
Ні, але з часом, можливо, розгляну таку необхідність	23,7	22,0	23,1	21,0	23,2	28,5	22,8	25,3
Ні, не маю в цьому потреби	46,5	49,5	41,7	52,5	51,3	39,6	47,2	45,2

Частіше українці готові захищати свою батьківщину не насильницькими методами – 40,2%.

В меншій мірі це готові робити на Сході країни – 33,6%, а найбільше на Заході - 52,5%.

21% жінок це не цікавить зовсім, проте як 42% чоловіків готові через волонтерство чи благодійність захищати країну.

²⁵ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати всі варіанти відповідей, які підходять.

І в даному питанні молодь виступає найбільш активною групою. Так, люди віком 14-35 років (45,6% відповіли ствердно на це питання проти 37,7% людей старших за 35 років (див. табл. 2.25).

Таблиця 2.24

*Порівняння відповідей на запитання **Чи робите Ви щось для удосконалення свого фізичного стану, знань і навичок на випадок необхідності захищати Україну? Якщо так, то що саме?**»²⁶ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %*

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Так, є членом ГО, діяльність яких спрямована на розвиток військових навичок	1,6	2,2	1,1	2,1	3,2	2,2	1,6	1,2	1,3	2,3	0,6	2,2	1,3
Долучаюся до заходів, семінарів відповідної тематики	3,0	3,0	3,0	2,5	3,2	4,9	2,1	2,7	2,9	2,6	3,4	3,2	2,9
Займаюся фізичною культурою, спортом, веду здоровий спосіб життя	16,9	22,5	12,2	25,8	28,1	26,2	22,0	20,1	15,7	9,4	7,4	25,2	13,1
Займаюся у спеціальних спортивних секціях	5,7	8,0	3,8	12,5	10,3	8,0	6,8	6,3	5,6	3,9	1,1	9,0	4,2
Читаю відповідну літературу	8,8	10,2	7,6	7,9	13,0	7,1	7,6	7,2	11,1	9,7	7,7	8,7	8,8
Намагаюся розібратись у військовій тематиці (різні засоби)	4,9	7,7	2,6	8,3	6,7	5,9	5,0	6,0	5,6	2,3	3,1	6,3	4,2
Вивчаю основи медичної допомоги	6,8	5,9	7,5	8,8	9,1	11,1	6,0	7,2	8,2	4,2	4,3	8,6	5,9
Інше	0,3	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6	0,0	0,6	0,6	0,1	0,5
Ні, але з часом, можливо, розгляну таку необхідність	23,7	23,6	23,7	27,9	26,9	24,7	30,4	27,6	24,5	22,6	13,4	27,6	21,8
Ні, не маю в цьому потреби	46,5	40,3	51,7	29,2	31,6	36,7	36,1	38,7	47,1	54,5	67,9	33,9	52,3

²⁶ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати всі варіанти відповідей, які підходять.

Таблиця 3.2

Порівняння відповідей на запитання «**Чи знаєте ви про існування громадських організацій національно-патріотичного спрямування в Україні та про їх діяльність?**» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 роки	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Так, і я є членом такої організації	2,0	2,9	1,2	2,5	2,4	3,1	1,8	1,8	2,6	1,0	1,7	2,4	1,8
Так, і я іноді відвідую їхні заходи/беру участь у їхній діяльності	4,3	5,3	3,5	6,3	6,7	4,9	5,8	4,5	2,6	2,3	4,8	5,8	3,6
Знаю про їхню діяльність, але не відвідую їхні заходи/не беру участі у їхній діяльності	29,2	28,8	29,5	32,9	32,4	33,6	30,9	28,5	32,4	31,3	19,9	32,4	27,7
Не знаю про їхню/їхнє/їхнє існування/діяльність	52,5	51,6	53,3	46,3	48,2	48,8	49,2	50,2	52,0	54,8	60,5	48,3	54,5
Важко відповісти	12,0	11,4	12,5	12,0	10,3	9,6	12,3	15,0	10,4	10,6	13,1	11,1	12,4
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 3.3

Порівняння відповідей на запитання «**Чи є серед вашого оточення члени громадських організацій національно-патріотичного спрямування?**» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2331), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Відповідь «Так»								
Серед членів сім'ї	3,2	3,5	3,3	1,4	0,9	6,2	2,1	5,3
Серед родичів	5,2	6,8	5,1	2,4	4,5	7,9	4,7	6,1
Серед друзів, знайомих	11,2	11,4	12,0	6,4	12,5	15,5	11,7	10,2
Колег/товаришів по навчанню	6,8	7,4	7,0	3,3	6,1	10,8	6,4	7,8

Таблиця 3.4

Порівняння відповідей на запитання «**Чи є серед вашого оточення члени громадських організацій національно-патріотичного спрямування?**» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2331), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 роки	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Відповідь «Так»													
Серед членів сім'ї	3,2	2,6	3,6	3,2	1,7	2,7	2,8	2,9	2,8	4,3	3,6	2,6	3,4
Серед родичів	5,2	4,8	5,5	5,9	5,7	6,0	5,9	6,4	4,1	5,0	4,0	5,9	4,9
Серед друзів, знайомих	11,2	10,4	11,9	11,9	12,6	13,8	14,2	12,8	12,1	10,0	6,7	13,3	10,3
Колег/товаришів по навчанню	6,8	6,6	7,0	7,8	7,4	12,1	8,8	6,4	7,2	6,7	3,0	9,2	5,8

58,1% не виявили бажання стати членом громадської організації національно-патріотичного спрямування. Більше таких на Сході країни та у Центрі (66,8% та 52,1% відповідно).

Проактивно з цього питання виступали молоді люди віком 14-29 років, 3,7% з них виявили таке бажання та ще 2,6% людей віком 30-34 роки. В цілому 62% людей старших за 35 років сказали, що не хотіли б бути членами організації національно-патріотичного спрямування, а серед молоді віком 14-29 років таких 49% (див. табл. 3.35 та 3.6)

Таблиця 3.5

Порівняння відповідей на запитання «Чи хотіли б Ви бути членом громадської організації національно-патріотичного спрямування?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2331), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Так, дуже хотів/ла б	1,8	2,6	0,8	0,6	1,1	3,9	1,1	3,2
Більше так, ніж ні	5,4	3,7	6,5	4,4	3,0	8,2	5,4	5,5
Більше ні, ніж так	17,6	24,7	20,6	13,9	11,8	17,5	18,3	16,1
Ні	58,1	49,6	52,1	66,8	76,6	49,1	59,3	55,8
Важко відповісти	17,1	19,4	20,0	14,3	7,5	21,3	15,9	19,4
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 3.6

Порівняння відповідей на запитання «Чи хотіли б Ви бути членом громадської організації національно-патріотичного спрямування?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2331), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Так, дуже хотів/ла б	1,8	2,3	1,4	3,7	2,6	2,0	2,0	1,0	1,4	2,0	1,5	2,5	1,5
Більше так, ніж ні	5,4	5,7	5,3	10,5	9,1	6,7	5,7	4,8	4,5	4,7	4,0	7,6	4,5
Більше ні, ніж так	17,6	18,8	16,6	21,0	21,7	21,1	20,1	21,8	17,2	17,3	8,5	20,9	16,1
Ні	58,1	54,0	61,4	42,9	46,1	51,0	53,0	54,5	60,3	61,0	72,3	49,0	62,2
Важко відповісти	17,1	19,2	15,3	21,9	20,4	19,1	19,3	17,9	16,6	15,0	13,7	20,0	15,8
Усього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,0	100,00	100,10	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,10

Здебільшого хотіли б, щоб їх діти/онуки (або майбутні діти/онуки) були членами громадських організацій національно-патріотичного спрямування 19% українців. Переважно це сільські жителі (22,8%) (див. табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Порівняння відповідей на запитання «Чи хотіли б Ви, щоб Ваші діти/онуки (або майбутні діти/онуки) були членами громадських організацій національно-патріотичного спрямування?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Так, дуже хотів/ла б	4,9	3,9	4,2	1,4	1,8	11,8	3,7	7,2
Скоріше, так, ніж ні	14,2	18,1	12,9	8,1	7,2	23,3	13,5	15,6
Скоріше, ні, ніж так	11,6	8,1	14,2	13,7	11,2	9,4	12,0	10,8
Ні	39,2	33,2	31,7	50,3	60,5	26,5	39,5	38,6
Важко відповісти	30,1	36,7	37,0	26,5	19,3	29,0	31,3	27,8
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 3.8

Порівняння відповідей на запитання «Чи хотіли б Ви, щоб Ваші діти/онуки (або майбутні діти/онуки) були членами громадських організацій національно-патріотичного спрямування?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Так, дуже хотів/ла б	4,9	4,8	4,9	5,4	4,3	3,1	6,0	3,6	5,6	4,5	6,0	4,8	4,9
Скоріше, так, ніж ні	14,2	15,4	13,2	13,3	16,2	17,9	14,9	12,0	13,7	14,2	14,2	15,7	13,5
Скоріше, ні, ніж так	11,6	10,9	12,2	10,8	12,3	13,6	13,1	12,9	12,1	10,0	9,7	12,6	11,1
Ні	39,2	38,9	39,5	32,1	37,5	38,0	34,8	39,6	42,8	40,0	40,9	35,7	40,8
Важко відповісти	30,1	29,9	30,3	38,3	29,6	27,5	31,2	31,8	25,8	31,3	29,3	31,3	29,6
Усього	100,00	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

34,9% опитаних не змогли відповісти щодо основних напрямів роботи громадської організації, за умови, якби вони були їх членами. Серед популярних відповідей були – 11,2% займались би громадянською освітою та 9,8 % займались би національно-патріотичним вихованням.

Брак інформації для 32,7% опитаних виступає основною причиною, яка заважають українцям вступати до громадських організацій.

Далі в якості бар'єру назвали недовіру до організацій третього сектору (26,6%) та відсутність самих організацій на рівні населеного пункту, які б задовольняли потреби (22,5%). Про недовіру частіше говорили міські жителі (28,7%), а про відсутність організацій - сільські (36,9%).

Таблиця 3.11

Порівняння відповідей на запитання «Що, на Вашу думку, заважає Вам вступати до громадської організації?»²⁷ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Відсутність інформації про такі організації, їхню діяльність і проекти	32,7	28,0	33,5	31,2	28,7	39,0	33,8	30,4
Відсутність знайомих, які є членами громадських організацій і могли б поділитися досвідом	19,1	18,6	15,4	24,1	11,8	20,7	21,8	13,6
Недовіра до громадських організацій	26,6	20,5	22,8	37,4	39,0	15,4	28,7	22,3
У населеному пункті немає організації, що відповідає потребам та інтересам бажаючих	22,5	34,6	16,8	17,0	22,2	25,8	15,5	36,9
Інше	2,2	2,3	2,4	1,9	1,3	2,9	2,4	1,9
Важко відповісти	0,1	0,3	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2
Нічого	1,7	2,1	0,6	2,5	0,0	2,1	1,8	1,3

²⁷ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати декілька варіантів відповідей.

Порівняння відповідей на запитання «Що, на Вашу думку, зважає Вам вступати до громадської організації?»²⁸ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Відсутність інформації про такі організації, їхню діяльність і проекти	32,7	33,4	32,1	34,2	39,9	34,9	35,9	31,5	29,4	35,8	28,1	36,1	31,1
Відсутність знайомих, які є членами громадських організацій і могли б поділитися досвідом	19,1	20,3	18,0	25,4	18,6	19,4	18,3	20,1	19,3	20,0	15,3	20,1	18,6
Недовіра до громадських організацій	26,6	26,5	26,6	21,3	20,2	23,1	25,9	27,9	29,1	28,4	27,6	23,0	28,2
У населеному пункті немає організації, що відповідає потребам та інтересам бажаючих	22,5	21,3	23,5	26,7	24,9	26,2	22,0	19,8	24,5	22,6	19,6	24,7	21,5
Інше	2,2	2,1	2,4	1,3	1,2	3,4	4,7	3,6	2,0	0,3	1,7	2,9	1,9
Важко відповісти	0,1	0,1	0,2	0,0	0,4	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,3	0,1	0,2
Нічого	1,7	1,7	1,6	1,7	1,6	1,2	1,3	2,1	1,3	1,6	2,0	1,4	1,8

Серед організацій, які було запропоновано респондентам в анкеті, найбільше впізнаваною виявились організація «Пласт» – Національна скаутська організація України – 28,9% та Товариство сприяння обороні України (колишній ДОСААФ) - 24,8% (%), серед тих, хто чув про неї та є її членами)(див табл. 3.13).

Далі респонденти назвали молодіжні центри – 0,9 є їх членами, а ще 22,9% чули про них.

²⁸ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати декілька варіантів відповідей.

Таблиця 3.13

Порівняння відповідей на запитання «Чи знаєте Ви про існування та діяльність таких організацій та установ?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
«Спілка Української Молоді (СУМ)»								
Так, і я є членом	0,6	0,5	0,5	0,2	0,7	1,1	0,4	0,9
Так, чув (ла), але знаю не багато	14,4	13,6	14,6	10,0	15,6	19,1	15,3	12,6
Ні, але хотів/ла б знати	25,0	26,9	19,6	20,3	17,3	38,0	22,0	31,2
Ні, і мені це не цікаво	60,0	59,0	65,3	69,5	66,4	41,8	62,3	55,3
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
«Пласт» – Національна скаутська організація України								
Так, і я є членом	0,8	1,3	1,0	0,3	0,4	1,0	0,7	1,0
Так, чув (ла), але знаю не багато	28,1	39,3	28,7	12,3	11,2	46,6	29,3	25,7
Ні, але хотів/ла б знати	19,4	13,8	15,2	20,2	15,8	28,0	18,0	22,3
Ні, і мені це не цікаво	51,7	45,6	55,1	67,3	72,6	24,3	52,1	51,0
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
«Всеукраїнський молодіжний рух «Національний Альянс»								
Так, і я є членом	0,2	0,0	0,5	0,2	0,0	0,1	0,2	0,1
Так, чув (ла), але знаю не багато	11,2	11,2	10,1	6,1	19,5	13,8	11,8	9,9
Ні, але хотів/ла б знати	28,2	30,1	21,9	22,1	16,9	45,3	25,9	32,8
Ні, і мені це не цікаво	60,4	58,7	67,4	71,6	63,6	40,8	62,0	57,2
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
«Молодіжний Націоналістичний Конгрес» (МНК)								
Так, і я є членом	0,2	0,6	0,2	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1
Так, чув (ла), але знаю не багато	8,1	8,7	9,4	2,8	9,0	12,1	8,3	7,8
Ні, але хотів/ла б знати	28,1	29,9	20,5	23,1	16,0	45,7	26,0	32,5
Ні, і мені це не цікаво	63,6	60,7	69,8	74,1	75,0	42,0	65,5	59,6
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Обласні центри туризму та краєзнавства для дітей і молоді								
Так, і я є членом	0,5	0,8	1,0	0,4	0,4	0,1	0,7	0,2
Так, чув (ла), але знаю не багато	20,0	24,6	24,4	10,8	32,0	17,3	21,1	17,7
Ні, але хотів/ла б знати	28,5	23,6	25,1	24,0	25,2	42,0	26,5	32,7
Ні, і мені це не цікаво	50,9	51,0	49,5	64,8	42,3	40,6	51,7	49,4
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Еколого-натуралістичні центри для дітей і молоді								
Так, і я є членом	0,3	0,2	0,6	0,3	0,7	0,1	0,5	0,1
Так, чув (ла), але знаю не багато	18,2	22,3	21,5	10,0	32,7	14,5	19,4	15,8
Ні, але хотів/ла б знати	29,4	24,9	26,1	25,7	20,8	44,3	27,0	34,5
Ні, і мені це не цікаво	52,0	52,6	51,7	64,0	45,8	41,1	53,1	49,6
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Товариство сприяння обороні України (колишній ДОСААФ)								
Так, і я є членом	0,9	1,5	1,7	0,2	1,8	0,0	1,1	0,5
Так, чув (ла), але знаю не багато	23,9	28,5	27,0	12,4	35,5	25,3	23,8	24,1
Ні, але хотів/ла б знати	23,6	22,3	19,4	21,1	14,9	35,7	23,1	24,8
Ні, і мені це не цікаво	51,6	47,7	51,9	66,3	47,8	39,0	52,1	50,6
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Шкільні гуртки «Сокіл» («Джура»)								
Так, і я є членом	1,2	3,1	1,7	0,4	0,2	0,9	1,0	1,6

Так, чув (ла), але знаю не багато	19,8	27,8	16,3	16,1	16,5	23,4	21,5	16,4
Ні, але хотів/ла б знати	22,9	22,0	20,1	16,4	14,7	38,0	20,7	27,6
Ні, і мені це не цікаво	56,0	47,1	61,9	67,2	68,6	37,7	56,8	54,4
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Молодіжні центри								
Так, і я є членом	0,9	0,3	0,9	1,1	0,7	1,2	0,8	1,1
Так, чув (ла), але знаю не багато	22,9	24,8	23,1	17,7	29,2	24,1	23,5	21,7
Ні, але хотів/ла б знати	24,2	24,1	20,3	19,2	21,9	34,5	22,9	26,8
Ні, і мені це не цікаво	52,1	50,8	55,7	62,0	48,2	40,1	52,9	50,4
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Центри національно-патріотичного/військово-патріотичного виховання								
Так, і я є членом	0,8	1,1	0,5	0,6	0,2	1,6	0,7	1,2
Так, чув (ла), але знаю не багато	15,4	14,2	19,2	7,6	20,0	19,3	15,7	14,7
Ні, але хотів/ла б знати	27,7	29,9	23,4	20,9	24,3	39,5	26,2	30,6
Ні, і мені це не цікаво	56,1	54,7	56,9	70,9	55,5	39,7	57,4	53,5
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 3.14

Порівняння відповідей на запитання «**Чи знаєте Ви про існування та діяльність таких організацій та установ?**» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
«Спілка Української Молоді (СУМ)»													
Так, і я є членом	0,6	0,5	0,6	0,4	1,6	1,5	1,0	0,0	0,3	0,3	0,6	1,2	0,3
Так, чув (ла), але знаю не багато	14,4	15,7	13,3	15,8	13,4	17,3	17,8	14,7	15,0	12,6	11,6	16,3	13,5
Ні, але хотів/ла б знати	25,0	25,5	24,6	33,3	31,2	24,7	26,4	26,1	23,2	25,2	19,6	28,4	23,4
Ні, і мені це не цікаво	60,0	58,3	61,5	50,4	53,8	56,5	54,7	59,2	61,4	61,9	68,2	54,1	62,8
Усього	100,10	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
«Пласт» – Національна скаутська організація України													
Так, і я є членом	0,8	0,9	0,7	1,7	1,6	0,9	1,3	0,3	0,3	0,3	1,1	1,3	0,5
Так, чув (ла), але знаю не багато	28,1	29,7	26,8	30,4	29,2	30,2	30,1	33,0	31,4	23,9	21,0	30,0	27,2
Ні, але хотів/ла б знати	19,4	18,5	20,1	23,8	20,2	20,7	20,4	16,5	17,6	22,3	18,2	21,1	18,6
Ні, і мені це не цікаво	51,7	50,8	52,5	44,2	49,0	48,1	48,2	50,2	50,7	53,5	59,7	47,5	53,7
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
«Всеукраїнський молодіжний рух «Національний Альянс»													
Так, і я є членом	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,9	0,1	0,2
Так, чув (ла), але знаю не багато	11,2	12,6	10,1	11,7	14,6	13,0	13,9	10,5	14,7	8,7	7,4	13,3	10,2
Ні, але	28,2	29,1	27,4	37,1	34,8	32,7	30,9	27,0	24,2	30,0	22,2	33,4	25,7

<i>хотів/ла б знати</i>													
<i>Ні, і мені це не цікаво</i>	60,4	58,0	62,4	51,3	50,6	54,3	55,0	62,5	61,1	61,3	69,6	53,1	63,8
<i>Усього</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
«Молодіжний Націоналістичний Конгрес» (МНК)													
<i>Так, і я є членом</i>	0,2	0,2	0,1	0,0	0,4	0,0	0,5	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3	0,2
<i>Так, чув (ла), але знаю не багато</i>	8,1	9,6	6,8	7,1	7,1	9,6	11,0	7,2	9,2	6,8	7,7	9,0	7,7
<i>Ні, але хотів/ла б знати</i>	28,1	28,9	27,5	39,2	35,6	34,3	30,4	27,0	26,1	27,1	21,3	34,3	25,3
<i>Ні, і мені це не цікаво</i>	63,6	61,3	65,5	53,8	56,9	56,2	58,1	65,8	64,7	65,8	70,7	56,5	66,9
<i>Усього</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Обласні центри туризму та краєзнавства для дітей і молоді													
<i>Так, і я є членом</i>	0,5	0,5	0,6	0,8	0,8	0,3	0,3	0,9	0,0	0,6	0,6	0,5	0,5
<i>Так, чув (ла), але знаю не багато</i>	20,0	18,9	20,9	20,0	22,1	21,9	22,8	21,3	19,0	19,0	17,3	21,9	19,1
<i>Ні, але хотів/ла б знати</i>	28,5	28,6	28,5	37,5	36,0	32,1	30,9	30,0	29,1	26,8	19,6	33,6	26,2
<i>Ні, і мені це не цікаво</i>	50,9	52,1	50,0	41,7	41,1	45,7	46,1	47,7	52,0	53,5	62,5	44,0	54,1
<i>Усього</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Еколого-натуралістичні центри для дітей і молоді													
<i>Так, і я є членом</i>	0,3	0,1	0,6	0,4	0,4	0,6	0,3	0,3	0,0	0,3	0,6	0,4	0,3
<i>Так, чув (ла), але знаю не багато</i>	18,2	17,6	18,8	18,3	15,8	17,6	22,0	21,6	19,6	15,2	15,6	18,8	18,0
<i>Ні, але хотів/ла б знати</i>	29,4	30,2	28,8	37,9	37,9	32,7	33,0	29,1	28,8	28,4	21,9	34,9	26,9
<i>Ні, і мені це не цікаво</i>	52,0	52,2	51,8	43,3	45,8	49,1	44,8	48,9	51,6	56,1	61,9	45,9	54,8
<i>Усього</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Товариство сприяння обороні України (колишній ДОСААФ)													
<i>Так, і я є членом</i>	0,9	1,0	0,7	0,0	0,0	1,5	0,5	1,2	1,0	0,3	1,4	0,6	1,0
<i>Так, чув (ла), але знаю не багато</i>	23,9	26,9	21,5	15,8	17,4	21,3	22,0	26,1	26,8	25,5	25,3	19,6	25,9
<i>Ні, але хотів/ла б знати</i>	23,6	23,9	23,4	37,1	32,8	27,2	27,2	23,1	19,9	22,9	16,5	30,4	20,5
<i>Ні, і мені це не цікаво</i>	51,6	48,2	54,4	47,1	49,8	50,0	50,3	49,5	52,3	51,3	56,8	49,5	52,6
<i>Усього</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Шкільні гуртки «Сокіл» («Джура»)													
<i>Так, і я є членом</i>	1,2	1,1	1,3	2,5	1,6	2,2	0,8	0,9	1,6	0,6	0,9	1,7	1,0
<i>Так, чув (ла), але знаю не багато</i>	19,8	19,0	20,5	27,5	23,3	21,0	23,0	19,5	18,0	16,8	18,2	23,4	18,1

багато													
Ні, але хотів/ла б знати	22,9	23,5	22,5	29,6	28,5	23,5	24,9	24,6	22,2	22,3	17,0	26,2	21,4
Ні, і мені це не цікаво	56,0	56,4	55,7	40,4	46,6	53,4	51,3	55,0	58,2	60,3	63,9	48,7	59,4
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Молодіжні центри													
Так, і я є членом	09	0,9	0,9	0,8	2,0	2,5	1,3	0,3	0,3	0,6	0,9	1,7	0,5
Так, чув (ла), але знаю не багато	22,9	21,8	23,8	29,2	22,9	22,8	22,5	28,8	26,1	17,7	17,0	24,0	22,4
Ні, але хотів/ла б знати	24,2	24,8	23,6	31,7	33,2	25,3	29,3	24,6	21,9	21,9	18,5	29,5	21,7
Ні, і мені це не цікаво	52,1	52,5	51,7	38,3	41,9	49,4	46,9	46,2	51,6	59,7	63,6	44,8	55,4
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Центри національно-патріотичного/військово-патріотичного виховання													
Так, і я є членом	0,8	0,6	1,0	1,3	0,0	2,5	1,3	0,3	0,3	0,6	1,1	1,3	0,6
Так, чув (ла), але знаю не багато	15,4	16,4	14,5	17,9	16,2	13,9	16,0	16,2	16,7	15,2	12,8	15,8	15,1
Ні, але хотів/ла б знати	27,7	29,5	26,2	34,6	34,8	32,4	31,4	27,9	27,1	26,8	19,6	33,0	25,2
Ні, і мені це не цікаво	56,1	53,5	58,3	46,3	49,0	51,2	51,3	55,6	55,9	57,4	66,5	49,8	59,0
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 3.15

Порівняння відповідей на запитання «Чи знаєте Ви про Всеукраїнську військово-патріотичну гру "Сокіл" ("Джура")?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Так	17,5	26,1	14,1	13,3	14,3	21,2	17,7	17,3

Таблиця 3.16

Порівняння відповідей на запитання «Чи знаєте Ви про Всеукраїнську військово-патріотичну гру "Сокіл" ("Джура")?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Так	17,5	17,6	17,4	29,2	24,1	20,1	19,4	14,1	18,3	13,9	14,8	22,5	15,2

Таблиця 3.17

Порівняння відповідей на запитання «Чи долучались Ви або Ваші діти до військово-патріотичної гри "Сокіл" ("Джура")?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 468), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі

		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Так	25,1	32,9	28,9	13,9	3,1	31,7	21,8	31,9

Таблиця 3.18

Порівняння відповідей на запитання «**Чи долучались Ви або Ваші діти до військово-патріотичної гри "Сокіл" ("Джюра")?**» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 468), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Так	25,1	24,3	25,7	28,6	26,2	23,1	27,0	23,4	26,8	23,3	23,1	26,3	24,2

Головними драйверами розвитку національно-патріотичного виховання українці вважають Заклади освіти (76,9%) Спеціалізовані центри національно-патріотичного виховання (70,1%) та безпосередньо громадські організації (56,8%) . І у відповідях жителів центру на третьому місті були комунальні заклади позашкільної освіти (63,7%).

Для сільських жителів на однаковому рівні можуть вчиняти вплив на розвиток національно-патріотичному виховання як громадські організації, як і місцева влада (по 58,7% відповідно).

Таблиця 3.19

Порівняння відповідей на запитання «**На Вашу думку, національно-патріотичному вихованню найбільше можуть сприяти:**»²⁹ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Заклади освіти	76,9	79,6	77,4	65,4	78,7	86,8	74,3	82,1
Спеціалізовані центри національно-патріотичного виховання	70,1	77,7	68,2	60,4	70,8	77,4	68,1	74,1
Громадські організації	56,8	59,2	55,7	46,2	51,8	70,9	55,8	58,7
Комунальні заклади позашкільної освіти	54,8	63,7	54,6	44,2	55,5	60,5	53	58,4
Місцеві органи влади	51,8	55,5	43,2	43,7	51,7	66,4	48,4	58,7
Центральні органи влади	46,1	50,3	41,7	34,7	52,6	57,1	44	50,5

Різниця в очікуваннях респондентів від заходів національно-патріотичного виховання для себе та дітей і онуків показана у виборі переліку заходів. Так для дітей частіше обирали навчально-розважальні заходи (Краєзнавчих та історичних проектів 28,6%, вшанування героїв боротьби за незалежність України 27,8%, Національно-патріотичних екскурсій 27,7% та формування національно-патріотичного світогляду 27,5%, а для себе культурно-освітніх (Краєзнавчих та історичних проектів 29,5%, Вшанування героїв боротьби за незалежність України 29%, відзначення державних і національних дат 26,7%, навичок правової культури 24,2% (див. табл. 3.21).

²⁹ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки мали надати відповіді по кожному рядку.

Таблиця 3.20

Порівняння відповідей на запитання «Чи брали Ви коли-небудь участь у проектах (заходах) Вашої міської/районної/обласної програми національно-патріотичного виховання?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Брав/ла участь	9,8	11,3	13,4	6,0	3,3	13,0	9,1	11,0
Не брав/ла, бо не чув/ла про такі проекти, заходи	23,6	26,5	24,1	14,6	25,9	30,3	25,1	20,6
Ні, бо у нас цього немає	22,0	21,8	21,3	20,5	13,2	29,0	17,5	31,1
Не брав/ла, бо воно мене не цікавить	44,1	40,1	41,2	57,7	57,5	27,1	47,8	36,8
Інше	0,5	0,2	0,0	1,2	0,2	0,6	0,5	0,5
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 3.21

Розподіл відповідей на запитання «Що Ви очікуєте від заходів національно-патріотичного виховання для себе та своїх дітей і онуків?»³⁰ (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Варіанти відповіді	Серед усіх
Для себе		Для дітей та онуків	
Краєзнавчих та історичних проектів	29,5	Краєзнавчих та історичних проектів	28,6
Вшанування героїв боротьби за незалежність України	29,0	Вшанування героїв боротьби за незалежність України	27,8
Відзначення державних і національних дат	26,7	Національно-патріотичних екскурсій	27,7
Навичок правової культури	24,2	Формування національно-патріотичного світогляду	27,5
Національно-патріотичних екскурсій	21,9	Відзначення державних і національних дат	23,6
Залучення до волонтерської діяльності	21,5	Навичок правової культури	22,6
Навичок і знань з долікарської допомоги та тактичної медицини	20,2	Навичок і знань з долікарської допомоги та тактичної медицини	21,1
Формування національно-патріотичного світогляду	20,0	Сприяння розвитку скаутських (пластових) організацій	20,8
Формування оборонної свідомості та сприяння обороні України	16,3	Тернові, військово-спортивні ігри та змагання	19,5
Розвиток військово-спортивних клубів і організацій	14,6	Розвиток військово-спортивних клубів і організацій	18,9
Військово-патріотичної підготовки за стандартами НАТО	11,9	Залучення до волонтерської діяльності	17,0
Тренінги для вихователів і організаторів	11,9	Формування оборонної свідомості та сприяння обороні України	16,3
Сприяння розвитку скаутських (пластових) організацій	10,4	Військово-патріотичної підготовки за стандартами НАТО	11,9
Тернові, військово-спортивні ігри та змагання	9,7	Тренінги для вихователів і організаторів	8,8
Інше	1,1	Інше	0,3
Важко відповісти	26,5	Важко відповісти	25,8

Таблиця 3.22

Порівняння відповідей на запитання «Що Ви очікуєте від заходів національно-

³⁰ Сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти/-ки могли обрати декілька варіантів відповідей.

патріотичного виховання для себе?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Краснавчих та історичних проєктів	29,5	24,3	36,4	24,9	31,4	31,1	28,6	31,2
Вшанування героїв боротьби за незалежність України	29,0	31,9	26,0	22,8	19,1	41,9	27,7	31,6
Відзначення державних і національних дат	26,7	24,4	25,1	26,4	20,4	33,2	26,7	26,7
Навичок правової культури	24,2	23,1	27,2	20,8	25,0	25,7	22,0	28,6
Формування національно-патріотичного світогляду	20,0	21,0	19,2	17,2	14,5	25,9	19,6	20,6
Національно-патріотичних екскурсій	21,9	24,3	21,3	18,0	20,4	25,9	21,0	23,6
Формування оборонної свідомості та сприяння обороні України	16,3	15,4	15,1	17,3	11,8	19,2	16,6	15,7
Розвиток військово-спортивних клубів і організацій	14,6	15,1	13,7	15,8	13,6	14,1	15,9	11,9
Залучення до волонтерської діяльності	21,5	18,9	25,4	22,4	19,1	20,2	21,3	22,1
Навичок і знань з долікарської допомоги та тактичної медицини	20,2	18,3	25,1	19,3	21,3	17,5	20,9	18,8
Військово-патріотичної підготовки за стандартами НАТО	11,9	15,5	13,4	12,2	7,9	9,8	12,8	10,1
Сприяння розвитку скаутських (пластових) організацій	10,4	9,5	11,1	10,9	5,3	12,2	11,2	8,6
Тернові, військово-спортивні ігри та змагання	9,7	9,9	11,4	8,9	8,6	9,5	10,7	7,7
Тренінги для вихователів і організаторів	11,9	12,0	18,7	9,6	14,0	7,2	12,6	10,5
Важко відповісти	26,5	28,3	22,2	36,6	33,6	14,0	26,9	25,7
Інше	1,1	1,5	0,4	1,1	0,9	1,8	1,3	0,9

Порівняння відповідей на запитання «Що Ви очікуєте від заходів національно-патріотичного виховання для дітей та онуків?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N =2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	Регіон					За типом поселення	
		Центр	Північ	Схід	Південь	Захід	Міські жителі	Сільські жителі
Краєзнавчих та історичних проєктів	28,6	32,0	35,9	23,8	25,0	26,9	28,6	28,5
Вшанування героїв боротьби за незалежність України	27,8	38,8	28,2	19,7	19,3	33,5	27,9	27,6
Відзначення державних і національних дат	23,6	31,1	24,9	18,7	19,7	25,1	23,3	24,4
Навичок правової культури	22,6	27,8	28,6	17,2	19,1	21,7	20,6	26,9
Формування національно-патріотичного світогляду	27,5	39,5	30,8	17,6	16,2	33,3	27,3	28,0
Національно-патріотичних екскурсій	27,7	34,9	25,9	18,8	29,6	33,5	25,7	31,7
Формування оборонної свідомості та сприяння обороні України	16,3	23,6	16,2	12,4	9,4	19,2	15,2	18,4
Розвиток військово-спортивних клубів і організацій	18,9	28,2	22,4	14,4	13,6	17,3	18,4	20,1
Залучення до волонтерської діяльності	17,0	21,5	19,1	12,9	13,4	18,8	15,3	20,7
Навичок і знань з долікарської допомоги та тактичної медицини	21,1	28,5	24,7	18,7	14,9	18,7	21,1	21,1
Військово-патріотичної підготовки за стандартами НАТО	11,9	19,7	14,2	7,9	8,3	11,0	10,4	15,1
Сприяння розвитку скаутських (пластових) організацій	20,8	32,0	23,8	12,3	14,7	23,2	21,1	20,1
Тернові, військово-спортивні ігри та змагання	19,5	26,5	25,9	11,1	12,1	22,4	18,5	21,7
Тренінги для вихователів і організаторів	8,8	14,1	8,5	7,4	5,7	8,4	7,9	10,5
Важко відповісти	25,8	20,7	18,9	40,6	35,5	13,6	27,1	23,2
Інше	0,3	0,2	0,2	0,6	0,4	0,1	0,4	0,2

Порівняння відповідей на запитання «До якого віросповідання Ви себе відносите?»
(серед усіх респондентів/-ок, залежно від віку та статі, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх	За статтю		За віком									
		Чоловіки	Жінки	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 років	35-44 років	45-54 років	55-64 років	65 і більше	Молодь до 35 років	Старші 35 років
Нерелігійні	17,9	25,5	11,6	29,6	24,5	23,8	20,7	16,2	16,3	17,1	11,1	24,1	15,1
Православ'я (патріархат неважливо який)	47,6	45,2	49,6	41,7	45,1	42,6	45,3	52,3	46,4	43,5	54,3	43,8	49,3
Українська Православна Церква МП (предстоятель Митрополит Онуфрій)	11,1	8,5	13,2	6,7	8,7	9,9	9,4	9,6	15,4	11,6	12,2	8,8	12,1
Українська Православна Церква КП (предстоятель Патріарх Філарет)	11,1	10,3	11,7	8,3	8,7	12,7	12,3	11,1	10,5	12,3	11,1	10,8	11,2
Католицизм	1,2	0,9	1,5	0,8	1,2	0,9	0,8	0,6	1,6	2,9	0,6	0,9	1,4
Українська греко-католицька церква	8,5	7,7	9,1	9,6	10,7	8,0	8,9	7,5	7,5	9,0	8,5	9,2	8,1
Протестантизм	0,9	0,3	1,4	0,0	0,0	0,9	,3	1,2	1,6	1,3	0,9	0,3	1,2
Іслам	0,1	0,1	0,1	0,4	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2
Іудаїзм	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Інше	0,8	0,8	0,8	1,3	0,4	0,6	1,8	0,3	0,3	1,0	1,1	1,1	0,7
Важко відповісти	0,7	0,6	0,7	1,7	0,8	0,6	0,3	0,6	0,3	1,3	0,3	0,8	0,6
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Розподіл відповідей на запитання «Яким є Ваше етнічне походження?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від регіону та типу поселення, 2021 – N = 2500), %

Варіанти відповіді	Серед усіх
Українець/ка	90,3
Росіянин/ка	5,4
Кримський татарин/ка	0,2
Румун/ка	0,2
Поляк/полька	0,6
Білорус/ка	0,5
Молдованин/ка	0,3
Болгарин/ка	0,1
Угорець/ка	0,0
Єврей/ка	0,3
Інша	0,8
Не знаю/відмова	1,3
Усього	100,0

ВИСНОВКИ

1. Результати опитування показали, що українців ототожнюють себе з громадянством своєї країни. 95,1% опитаних ствердно відповіли, що вважають себе «громадянином своєї країни». Найширше коло ототожнення за характеристикою «громадянин світу» охоплює 52% серед усіх опитаних. При чому сільські жителі частіше за міських відносять себе до даної спільноти (56% проти 50,1% відповідно).

Друга за значимістю спільнота до якої відносять себе українці - це місцева громада. З нею себе ототожнює 82,5% опитаних. 40% респондентів сказали, що вважають себе автономними індивідами.

2. 72% українців пишаються тим, що вони є громадянами України та 50% не можуть собі уявити ситуацію зміни свого громадянства. Зокрема, така думка превалює у сільських жителів, ніж у міських (55% проти 57%).

Групова ідентифікація українців також здебільшого відбувається на двох рівнях: на рівні сім'ї (родина/друзі) та на рівні свого громадянства - 39,5% українці відносять себе саме до групи громадян України. В однаковій мірі це роблять жінки та чоловіки, а також представники усіх вікових когорт.

3. Найбільший оптимізм щодо майбутнього України відчують жителі Заходу: 32,5% з них вважають, що в середньостроковій перспективі в Україні все буде добре, а песимістичні настрої превалюють серед жителів Півночі – тільки 14,9% погодились з даною тезою.

Загальна думка Українців (35,6%) полягає в тому, що Україна буде поступово змінюватися на краще, але рівня розвинених країн не досягне. Так частіше вважають жінки (37,4%), ніж чоловіки (33,4%).

Майбутнє України на рівні особистого сприйняття українців виглядає більш позитивно у порівнянні з середньостроковою перспективою. Так, 55,3% респондентів позитивно оцінили перспективи України для життя та розвитку. А також для майбутніх поколінь перспективи, да думку українців також буде кращою – 56,5% відповіли, що для їх дітей та онуків перспективи в Україні будуть в цілому та скоріше позитивними.

4. На сьогодні українців хвилює 3 основні проблеми: відновлення цілісності (20%), зростання добробуту (19%) та подолання корупції на всіх рівнях (15%). Жінки більшою мірою схильні турбуватись про добробут (21%), ніж чоловіки - 17%, а чоловіків скоріше хвилює відновлення територіальної цілісності (21%), а потім питання добробуту (17%). І так само для міських жителів в пріоритеті зростання добробуту, а для сільської повернення цілісності країни.

Проблеми другого порядку для українців зумовлюються економічними та соціальними чинниками. Так, для 16,7% опитаних актуальність має підвищення рівня добробуту. Далі українці обрали – подолання корупції (16,4%) та подолання бідності (14,7%).

5. Українці та українки вважають, що патріотом є та людина, яка знає історію України, має активну громадянську позицію та працює на благо своєї країни. «Спілкування українською мовою» на 10 місці з-поміж 14.

Така умова як брати активну участь у громадському житті свого трудового колективу, навчального закладу, місцевої громади займає набагато вищу позицію у порівнянні із схожою умовою бути членом громадської організації при визначенні рівня патріотичності. При виборі характеристик та проявів патріотизму у відповідях респондентів спостерігається особливість, яка полягає у тому, що для більшості українців патріотизм виступає пасивною категорією, ніж активною. Умови спрямовані на дію (участь) обирались в меншій мірі, ніж ті, що спрямовані на знання.

В меншій мірі вважається патріотом людина, яка користується забороненими в Україні соцмережами (ВК, однокласники), не навчає дітей любові та поваги до своєї країни та не чесно виконує свої обов'язки.

6. Найбільшою гордістю українців є природа (54,5%) та родючі землі (53,9%). Останнє більше цінують місцеві жителі, які живуть у Центрі країни та старші за 35 років.

Явища, які пригнічують більшість опитаних корелюють з основними проблемами, які на думку українців заважають країні розвиватись, а саме це низький рівень життя – 66,2% та корупція в органах влади – 62,3%. За гендером та віком значимих відмінностей на виявлено.

7. Українці та українки найбільше схильні дослуховуватися в питаннях, пов'язаних з патріотизмом, до членів родини, рідних та друзів, а найменше – до блогерів та політиків. Військові у даному питанні займають середнє становище – до них прислуховуються 34% опитаних.

8. Основними агентами впливу на думку опитаних щодо питань патріотизму виступають події, у яких опитані брали участь, думки родичів та сім'ї, ЗМІ – телебачення, заходи, проекти громадської активності та фільми українського виробництва.

9. Половина українців та українок спілкується українською мовою в сім'ї та на роботі (51,2% та 51,4% відповідно). Лише з друзями та знайомими та у громадських місцях цей показник знижується до 45,5% (з друзями) та 49,3% (в громадських місцях). Найбільше дотримуються україномовного спілкування в громадських місцях серед усіх опитаних жителі центральних областей.

10. В рамках дослідження респондентам було запропоновано визначити якості які притаманні українцям в більшій мірі. 24 якості, які склались з набору позитивних та негативних ознак, сформували загальне уявлення українців про себе та свою націю. Так, українці вважають себе гостинними у першу чергу, у другу працьовитими, а у третю волелюбними. Меншою мірою з позитивних якостей їм характерні індивідуалізм та громадянська активність. Патріотизм українці оцінили на середньому рівні. В цілому ядро якостей (серединні значення) складають національна гордість, патріотизм та

релігійність.

З-поміж негативних якостей українці вважають, що їм притаманна заздрість, байдужість до суспільних проблем і жадібність. До серединних значень потрапили такі якості як ворожість та замкненість. Українці впевнені, що жорстокість майже не притаманна для них.

11. На рівні 35,5% українці знають про існування громадських організацій патріотичного спрямування та їх діяльність. Переважно знають про такі організації молодь віком 14-35 років (32,4%).

12. Найбільший відсоток тих, хто є членами громадських організацій національно-патріотичного виховання зафіксовано знаходяться серед друзів та знайомих опитаних, а найменше таких серед членів їх родин. При цьому 7,2% зазначили, що хотіли б стати членами такої організації. І вони б у такому випадку займались би громадянською та культурною освітою і традиціями як члени ГО.

13. Значний брак інформації стримує респондентів від вступу до організацій національно-патріотичного спрямування. 32,7% сказали, що відсутність інформації про такі організації, їхню діяльність і проекти заважає їм вступати до лав ГО. Серед вікових груп, після основної причини нестачі інформації, молодь віком 14-35 років стримує відсутність таких організацій в їх населеному пункті, а людей віком старше 35 років – недовіра.

14. 9,8% опитаних брали участь у різних проектах та заходах програм національно-патріотичного виховання, ще 45,6% не брали через відсутність інформації про такі заходи чи відсутність самих заходів. Українці в більшій мірі покладають надії на заклади освіти щодо сприяння розвитку національно-патріотичного виховання.

15. Основні потреби респондентів щодо заходів національно-патріотичного виховання складаються з відвідування краєзнавчих та історичних проектів, вшанування героїв боротьби за незалежність України та відзначення державних і національних дат. Для своїх дітей і онуків українці хотіли б більше відвідування краєзнавчих та історичних проектів, вшанування героїв боротьби за незалежність України та національно-патріотичних екскурсій.

16. Найпопулярнішою громадською організацією серед організацій національно-патріотичного виховання є Пласт - Національна скаутська організація України (28,9%). А найменше українці знають про Молодіжний Націоналістичний Конгрес (МНК) – 8,3%. Про діяльність молодіжних центрів українці знають на рівні 23,8%.